

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse
Zaken**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZ2630157

Bijlage(n)

4

Datum 10 juli 2026

Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij vier fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche 1: Mededeling routekaart uitfasering dierproeven chemische veiligheidstests

Fiche 2: Mededeling over Europese Tech Soevereiniteit

Fiche 3: Chips Act 2.0

Fiche 4: Strategic Roadmap Digitalisation and AI in the Energy Sector

De minister van Buitenlandse Zaken,

T.B.W. Berendsen

Fiche 1: Mededeling Routekaart voor de uitfasering van dierproeven voor chemische veiligheidsbeoordelingen

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Mededeling van de Commissie Routekaart voor de uitfasering van dierproeven voor chemische veiligheidsbeoordelingen

b) Datum ontvangst Commissiedocument

1 juni 2026

c) Nr. Commissiedocument

C(2026) 3497

d) EUR-Lex

[EUR-Lex - C\(2026\)3497 - NL - EUR-Lex](#)

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

Niet opgesteld

f) Behandelingstraject Raad

Het voorstel zal worden behandeld in de Raad voor Concurrentievermogen dan wel de Landbouw en Visserijraad. Het is nog niet bekend in welke van deze twee het voorstel zal worden geagendeerd.

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

2. Essentie voorstel

De Europese Commissie (hierna: de Commissie) heeft op 1 juni 2026 een mededeling gepubliceerd waarin een alomvattend stappenplan (Routekaart) wordt gepresenteerd voor het geleidelijk uitfaseren van dierproeven bij veiligheidsbeoordelingen van chemische stoffen, waar industriële chemicaliën, gewasbeschermingsmiddelen, biociden en chemische geneesmiddelen¹ onder vallen. Deze mededeling komt voort uit de toezegging van de Commissie in 2023 in reactie op het Europees burgerinitiatief *Save Cruelty-Free Cosmetics – Commit to a Europe Without Animal Testing*. Veiligheidsbeoordelingen van chemische stoffen en geneesmiddelen worden door bedrijven gebruikt om de veiligheid aan te tonen voordat zij op de markt worden gebracht of, in het geval van industriële chemicaliën, bij registratie. Hier worden veelal dierproeven voor ingezet. Hoewel de Europese Unie (hierna: EU) al langer streeft naar een volledige uitfasering van dierproeven zodra dit wetenschappelijk mogelijk is, verloopt de voortgang tot nu toe traag.

¹ Alleen chemische geneesmiddelen vallen onder de reikwijdte van de mededeling. Vaccins, biologicals, gentherapieën en *advanced therapy medicinal products* vallen erbuiten.

Veiligheidsbeoordelingen van chemische stoffen en geneesmiddelen vormen nog altijd een aanzienlijk aandeel in het totale proefdiergebruik binnen de EU.

Met dit stappenplan beoogt de Commissie de transitie naar innovatieve, proefdiervrije benaderingen te versnellen, waarbij onvoorwaardelijk wordt vastgehouden aan het hoge beschermingsniveau voor de gezondheid van mens, dier en milieu. Proefdiervrije methoden moeten een gelijkwaardig beschermingsniveau bieden als de huidige gevestigde methoden. Daarnaast is het doel van het plan de industriële concurrentiekracht en innovatiekracht van de Unie te versterken, mede door aan te sluiten bij bredere Europese strategieën op de beleidsagenda 2024–2029, zoals de *Life Sciences Strategy* en de voorgestelde *European Biotech Act I*.

Het stappenplan hanteert een holistische benadering conform het *One Health*-principe en richt zich op vijftien verschillende wetgevingsdomeinen. De aanbevelingen en concrete acties binnen de Routekaart zijn gestructureerd langs drie hoofdpijlers.

Pijler I betreft het bewerkstelligen van verandering richting de uitfasering van proefdiergebruik. Deze pijler richt zich op het stroomlijnen van de regelgevingsbehoeften en het versnellen van de ontwikkeling, validatie, kwalificatie en standaardisatie van proefdiervrije methoden. Er worden ruim dertig specifieke aanbevelingen gedaan om dierproeven te vervangen, verminderen of verfijnen, voor de beoordeling van de gezondheid van mens, dier en milieu; deze aanbevelingen zijn opgedeeld in acties op de korte, middellange en lange termijn. Tevens wordt ingezet op het creëren van 'veilige ruimtes' (*safe spaces*) en regelgevende verkenningruimtes bij agentschappen zoals het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) om de acceptatie van alternatieve methoden te bespoedigen.

Pijler II betreft Europa in de voorhoede houden van onderzoek en innovatie. De Commissie zet in op voortdurende investeringen in onderzoek en vertaalstrategieën waarbij onderzoek specifiek gericht is op nieuwe testmethoden die robuuste en betrouwbare veiligheidsgegevens opleveren zonder gebruik van proefdieren. Onder meer door de inzet van kunstmatige intelligentie (AI) en het gebruik van humaan relevante data te stimuleren, en gerichte financiering vrij te maken binnen programma's zoals Horizon Europe. Daarnaast wordt een strategisch platform opgericht voor het samenbrengen van het industrieel ecosysteem, om startups en innovatieve biotechnologieën sneller naar de markt te begeleiden.

Pijler III betreft samenwerken in Europa en daarbuiten. Om de uitvoering te sturen en samenhang tussen lidstaten en belanghebbenden te borgen, wordt een nieuwe *governance* structuur voorgesteld. Deze bestaat uit een *Roadmap Steering Team* (waarin ook lidstaten, industrie en ngo's zitting nemen), samenwerkingsplatforms bij de agentschappen en een inter-agentschap werkgroep tussen de EMA, ECHA en de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA). Ook wordt actieve afstemming gezocht in internationale fora (zoals de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)) om wereldwijde regelgevende acceptatie van proefdiervrije methoden te harmoniseren.

Tot slot introduceert de mededeling een kader van kernindicatoren om de voortgang van de Routekaart te monitoren en te meten, onderverdeeld in indicatoren voor betrokkenheid, status, belemmeringen en daadwerkelijke voortgang in de afbouw van dierproeven. De Commissie roept alle betrokken partijen op tot een gezamenlijke inspanning en zal in 2029 een conferentie op hoog niveau organiseren om de voortgang en de opname van proefdiervrije innovaties in de EU-wetgeving te evalueren, en de inzet op proefdiervrije innovatie in de periode daarna te concretiseren. De Commissie voorziet op dat tijdstip ook aanpassing van wetgeving om opname van proefdiervrije methoden voor de veiligheidsbeoordeling van chemische stoffen en geneesmiddelen te stimuleren, als ook overbodige dierproeven uit te faseren.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinet zet in op vermindering van dierproeven binnen de voor dierproeven geldende Europese richtlijn,² en de Nederlandse wettelijke kaders.³ Het Nederlandse beleid is vormgegeven langs drie pijlers en zal op termijn leiden tot het steeds verder uitfaseren van dierproeven. De eerste pijler is het zogenoemde 3V-beleid, ofwel: vervanging, vermindering en verfijning van dierproeven. Een belangrijk principe hierbij is het "nee, tenzij"- principe (volgend uit de Wet op de Dierproeven): een dierproef is niet toegestaan, tenzij het doel van de proef niet met een andere methode kan worden bereikt. De tweede pijler, Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI), is gericht op versnelling van de ontwikkeling, de acceptatie en toepassing van proefdiervrije innovaties. Hiermee wordt gericht op de opbouw van proefdiervrije innovaties, zodat wetenschappelijk onderzoek en wettelijk vereiste testen op termijn zonder dierproeven kunnen (TPI-beleid). Om het gebruik van proefdiervrije innovaties is een alomvattende aanpak met inzet op verschillende terreinen nodig, onder meer het Nationaal Groeifondsproject Ombion⁴ en inzet op internationale samenwerking zijn daarvoor belangrijk.⁵ Met de inzet op het *European Research Area* (ERA) beleidsvoorstel,⁶ waar Nederland samen met de Commissie de initiator van is, wordt het innovatiebeleid rondom proefdiervrije innovaties tussen EU-lidstaten en de Commissie gestroomlijnd. De derde pijler richt zich op het verantwoord uitfaseren van dierproeven, waar dit wetenschappelijk verantwoord en binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijk is. De mogelijkheden hiervoor zijn echter beperkt; de Europese dierproevenrichtlijn laat alleen striktere nationale regels toe die al golden op het moment dat de richtlijn in werking trad (artikel 2, eerste lid, van de richtlijn).

Op nationaal niveau is, middels extra regelgeving, het afbouwen van bepaalde dierproeven daardoor niet mogelijk. Omdat wel een aanzienlijk deel van de dierproeven wordt uitgevoerd krachtens internationale wet- en regelgeving, wordt binnen deze beleidspijler ingezet op validatie en onafhankelijke evaluatie van proefdiervrije innovaties voor gebruik binnen deze regelgeving, middels internationale samenwerking.

Daarnaast onderzoeken we of bepaalde dierproeven, binnen de huidige Europese wet- en regelgeving, wel op nationaal niveau afgebouwd kunnen worden.

² Europese dierproevenrichtlijn, directive 2010/63/EU (PbEU 2010, L 276).

³ Wet op de dierproeven (Wod), Dierproevenbesluit 2014 -, Dierproevenregeling 2014

⁴ <https://www.nationaalgroeifonds.nl/overzicht-lopende-projecten/thema-gezondheid-en-zorg/cpbt>

⁵ Kamerstuk 32 336, nr. 154

⁶ Een beleidsactie binnen de European Research Area genaamd 'Accelerating New Approach Methodologies (NAMs) to advance biomedical research and testing of medicinal products and medical devices'

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de mededeling van de Commissie, die goed aansluit op het Nederlandse TPI-beleid. De voorgestelde acties sluiten aan bij de kabinetsambitie om het aantal dierproeven te verminderen. Het kabinet verwacht dat ze de internationale samenwerking versterken, wat essentieel is voor de transitie naar proefdiervrije methoden. Het kabinet waardeert de stip op de horizon die de mededeling schetst: volledige vervanging van dierproeven voor de veiligheidsbeoordeling van chemische stoffen en geneesmiddelen. De verwachte termijn waarop verschillende dierproeven kunnen worden uitgefaseerd verschilt per domein en hangt af van de complexiteit van het veiligheidsvraagstuk. Zo zijn er al successen geboekt bij huidirritatietests, maar blijft vervanging van dierproeven voor complexe gezondheidseffecten (bijv. die van hormoonverstorende stoffen) of slecht oplosbare stoffen een uitdaging. Het kabinet ondersteunt momenteel verschillende projecten op dit terrein.⁷ Het kabinet volgt de Commissie daarom in haar keuze om de acties van in te delen in de korte, middellange en lange termijn, waarmee rekening wordt gehouden met de verschillen tussen domeinen. De wetenschappelijke vooruitgang laat zich lastig voorspellen. De veiligheid voor mens, dier en milieu moet gewaarborgd blijven, waarbij nieuwe, proefdiervrije methoden hetzelfde niveau van veiligheid moeten leveren als gevestigde methoden. Het kabinet onderschrijft dit. Daarnaast verwelkomt het kabinet dat binnen de plannen van de Commissie specifiek onderzocht gaat worden welke dierproeven nu al overbodig zijn en op korte termijn uitgefaseerd kunnen worden.

Het kabinet steunt het voornemen van de Commissie om een nieuw wetenschappelijk kader voor veiligheidsbeoordelingen te ontwikkelen. Aangezien proefdiervrije methoden andere typen data opleveren is er een systeem nodig dat andere interpretatie faciliteert. Deze paradigmaverandering geldt al bij projecten vanuit het TPI-beleid zoals VHP4Safety⁸ en Ombion,⁴ die het proefdiervrije model als uitgangspunt nemen voor veiligheidsbeoordeling. Het kabinet zet zich in voor het benutten van de ervaring uit deze initiatieven door de Commissie bij de uitvoering van het stappenplan.

Het kabinet onderschrijft het belang dat de mededeling hecht aan samenwerking. Voor het bereiken van volledige uitfasering van dierproeven moeten ook lidstaten, industrie, autoriteiten en internationale fora zoals de OESO⁹ betrokken worden.

De holistische aanpak die de Commissie kiest sluit aan bij de Nederlandse transitie-aanpak: niet alleen inzet op de ontwikkeling en validatie van proefdiervrije methoden, maar ook op acceptatie, educatie en marktontwikkeling. Het kabinet benadrukt hierbij dat het belangrijk is om, naast inzet op de technologische uitdagingen, ook de sociaal-maatschappelijke aspecten mee te nemen om een werkelijke transitie teweeg te brengen, en zal de ervaring vanuit het TPI-beleid onder de aandacht brengen.

⁷ <https://www.rivm.nl/en/alternatives-to-animal-testing/projects>

⁸ Het Virtual Human Platform for Safety Assessment, <http://www.vhp4safety.nl>

⁹ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

Het kabinet onderschrijft dat de EU leidend is in proefdiervrije methoden, maar dat dit nog onvoldoende resulteert in nieuwe bedrijvigheid of concurrentiekracht. Autoriteiten spelen een cruciale rol bij het vaststellen van criteria voor deze methoden. Het kabinet steunt de plannen van de Commissie om via *safe spaces* de interactie tussen autoriteiten en industrie te bevorderen en kennisdeling te stimuleren. Het kabinet zet ook in op deelname van Nederlandse experts aan workshops die Europese autoriteiten in dit kader organiseren.¹⁰

Het kabinet mist echter een concrete koppeling tussen innovatiestrategieën¹¹ en financieringsinstrumenten om de ontwikkeling van proefdiervrije regulatoire methoden te stimuleren. Door helderheid te scheppen over de eisen die autoriteiten stellen aan nieuwe methoden en deze als uitgangspunt te nemen voor gerichte instrumenten (subsidies, leningen, aanbestedingen), kan bedrijvigheid worden gestimuleerd die tegelijkertijd bijdraagt aan de acceptatie van proefdiervrije methoden. Op nationaal niveau zouden lidstaten meer mogelijkheden kunnen krijgen binnen de staatssteunregels om gericht bedrijven die proefdiervrije methoden ontwikkelen te ondersteunen. Het kabinet zet zich in om proefdiervrije innovatie met passende instrumenten te verankeren in verschillende relevante voorstellen van de Commissie, zoals de EU *Biotech Act I*, en zal aandacht vragen voor het voortzetten van bestaande initiatieven zoals het Horizon Europe-thema over dierproefvrije benaderingen (49 miljoen EUR) in het werkprogramma voor 2026-2027.

Het kabinet ziet net als de Commissie kansen voor AI in proefdiervrije innovatie en onderzoekt ondersteuningsmogelijkheden via onderzoekssubsidies. Daarnaast zet het kabinet in op hergebruik en doorontwikkeling van bestaande data en platforms, zoals VHP4Safety en integratie in de plannen van de Commissie.

Het kabinet steunt de harmonisatie van 15 wettelijke kaders en de samenwerking tussen autoriteiten. Nederland is een van de initiatiefnemers van de *European Test Method and Validation Strategy*, recent opgenomen onder *One Substance One Assessment*,¹² en zet zich in voor betere coördinatie en prioritering van validatie. Wereldwijde acceptatie van Europese methoden is essentieel. Het kabinet werkt daarom samen met de Commissie aan de revisie van een OESO-richtsnoer voor validatie en internationale acceptatie van veiligheidsbeoordelingsmethoden.¹³ Bij herziening van wettelijke kaders zal het kabinet aandacht vragen voor proefdiervrije methoden.

De implementatie van de Routekaart vereist coördinatie tussen vele stakeholders en stroomlijning van wettelijke vereisten, evenals richting geven aan de ontwikkeling van nieuwe methoden. Het kabinet benadrukt hierbij de cruciale rol die nationale beleidsmakers en uitvoeringsorganisaties

¹⁰ Zoals bijvoorbeeld de oprichting van ECHA's Collaborative Platform on Alternatives to Animal Testing (CP-AAT; kick-off juni 2026), en de ECHA/EFSA-workshop over de implementatie van de Routekaart voor pesticiden en biociden (oktober 2026)

¹¹ Life Sciences Strategy, EU startup and scaleup strategy, European Innovation Act, European Competitiveness Fund

¹² https://environment.ec.europa.eu/news/new-rules-streamlining-chemical-assessments-enter-force-2026-01-05_en

¹³ OECD Guidance Document no. 34 on the Validation and International Acceptance of New or Updated Test Methods for Hazard Assessment

spelen bij validatie en toepassing van proefdiervrije methoden, zoals via subsidieregelingen. Draagvlak bij lidstaten is daarom essentieel. Het ERA-beleidsproject¹⁴ voor proefdiervrije modellen in geneesmiddelenontwikkeling toont hoe brede betrokkenheid kan worden gerealiseerd. Het kabinet zet zich onder andere als trekker van het ERA-project in voor draagvlak en betrokkenheid van beleidsmakers bij de Commissieplannen. In het najaar organiseert het kabinet een workshop voor beleidsmakers uit diverse lidstaten waar wordt opgehaald welke bijdrage zij kunnen leveren aan validatie en acceptatie van proefdiervrije methoden. De Commissie wordt hierbij betrokken om resultaten te benutten voor de Routekaart. Ook voor het Routekaart *Steering Team* zal het kabinet zich inzetten voor betrokkenheid vanuit Nederland en andere lidstaten. Verder roept het kabinet de Commissie op om zoveel mogelijk bestaande structuren in te zetten bij de validatie en acceptatie van nieuwe methoden, zoals JRC ECVAM en EU NETVAL.¹⁵

Het kabinet steunt de monitoring van de Routekaart, maar benadrukt dat dierproevencijfers alléén onvoldoende zijn om succes te meten. Verhoogde inzet op proefdiervrije innovatie leidt niet meteen zichtbaar tot een reductie van dierproeven omdat één methode vaak niet een volledige dierproef vervangt en validatie soms nog dierproeven vereist. Het aantal dierproeven hangt bovendien af van economische en wetenschappelijke activiteit, zoals de groei van de Europese biotechnologiesector. Het kabinet pleit voor aanvullende indicatoren, zoals octrooien, financiering en onderwijs. In Nederland zijn initiatieven ontwikkeld¹⁶ die deze zaken inzichtelijk maken. Ook herkent het kabinet het belang van onderwijs en zal de verschillende onderwijsprogramma's die hiervoor worden ontwikkeld in Nederland onder de aandacht brengen van de Commissie.¹⁷

c) Eerste inschatting van krachtenveld

De reactie vanuit de verschillende lidstaten zal naar verwachting wisselend zijn. Niet alle lidstaten hebben evenveel maatschappelijke en politieke aandacht voor dierproeven en proefdiervrije innovaties. Nederland vormt hierin een duidelijke uitzondering.

Wanneer in de discussie de nadruk ligt op het uitfaseren van dierproeven zijn er beduidend meer lidstaten en stakeholders die daar kritisch op zijn: zij leggen dan met name de nadruk op de mogelijke veiligheidsrisico's voor de mens, dier en milieu.

Overigens merkt het kabinet dat er bij andere lidstaten toenemende steun is voor proefdiervrije innovaties. De potentie van hoogwaardige technologieën, zoals organoïde modellen en '*organ-on-a-chip*-technologie' voor veiligheidsbeoordelingen en algeheel concurrentievermogen van de EU wordt steeds breder erkend. Sinds een aantal jaren is de discussie in Europa steeds verder ontwikkeld en is de overeenstemming over het belang van het afbouwen van dierproeven, met waarborg voor de veiligheid voor mens, dier en milieu, sterk toegenomen. Dit blijkt onder andere uit de steun voor het eerder genoemde ERA-project, waar inmiddels 18 lidstaten bij zijn betrokken.

¹⁴ Een beleidsactie binnen de European Research Area genaamd '*Accelerating New Approach Methodologies (NAMs) to advance biomedical research and testing of medicinal products and medical devices*'

¹⁵ *EU Reference Laboratory for alternatives to animal testing, European Union Network of Laboratories for the Validation of Alternative Methods*

¹⁶ *Beyond Animal Testing Index, NAMs funding compass*

¹⁷ De Hogeschool Utrecht biedt bijvoorbeeld de minor '*Innovative Testing in Health and Disease*' en de deeltijdmaster '*Veranderkunde binnen Dierproefvrije Innovaties*' aan.

Daarnaast heeft het Europees Parlement op 16 september 2021 een resolutie heeft aangenomen op dit terrein, en werd versterkt door de aankondiging van de Commissie om deze Routekaart te gaan ontwikkelen, in reactie op het Europees burgerinitiatief. In de ontwerpfase heeft de Commissie breed inbreng opgehaald en veel stakeholders betrokken, waardoor het draagvlak is toegenomen. Wel zijn in de ogen van het kabinet nationale beleidsmakers nog maar zeer beperkt betrokken bij de plannen, terwijl de implementatie van de Routekaart hoogstwaarschijnlijk ook aanzienlijke inzet van lidstaten zal vragen en raakt aan de bevoegdheden van nationale autoriteiten en instituten. Dit vormt een risico voor het draagvlak en daarmee de implementatie van de Routekaart.

Naar verwachting zal het Europees Parlement positief zijn over de mededeling van de Commissie. Afgezien van haar resolutie uit 2021, heeft het Parlement namelijk op 20 januari 2026 een aanpassing van de detergentiaverordening aangenomen, waarin dierproeven vanaf 2029 verboden zijn voor deze productcategorie.¹⁸ Ook in strategieën van de EU wordt steviger ingezet op het gebruik van proefdiervrije methoden, zoals in Strategie voor Europese biowetenschappen.¹⁹

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de Routekaart is positief. De mededeling heeft betrekking op een geharmoniseerde aanpak voor gebruik van dieren voor wetenschappelijke doeleinden, waaronder proeven ten behoeve van producten op de interne markt. Op het terrein van de interne markt is er sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de Europese Unie en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder a, VWEU). Op het gebied van onderzoek is er sprake van een parallelle bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (art. 4, lid 3, VWEU). De uitoefening van deze bevoegdheid belet de lidstaten niet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen. Overeenkomstig artikel 6, onder a, VWEU is de Unie bevoegd om het optreden van de lidstaten ter bescherming en verbetering van de menselijke gezondheid te ondersteunen, coördineren of aan te vullen.

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel te komen tot een gefaseerde afbouw van dierproeven, middels een aanpak die zorgvuldig is afgestemd met lidstaten, belanghebbende partijen en rekening houdt met de stand van de wetenschap. Om proefdiervrije innovaties effectief toe te kunnen passen is het nodig dat deze in de hele EU geaccepteerd worden. Dit kan onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak nodig.

Door een EU-brede aanpak van afbouw van dierproeven wordt voorkomen dat dierproeven en/of afzetmarkten zich gaan concentreren in bepaalde delen van de EU. Deze aanpak komt de werking van de interne markt ten goede. Daarnaast richt deze mededeling zich op wettelijke kaders die gelinkt zijn aan internationale standaarden en testrichtlijnen. Voor acceptatie van de methoden, is

¹⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20260120IPR32516/detergents-meps-revise-rules-to-improve-environmental-and-health-protection>

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025DC0525&qid=1780937821496>

de validatie en onafhankelijke evaluatie van proefdiervrije methoden langs deze internationale fora belangrijk. Aansturing en prioritering op ontwikkeling en validatie van proefdiervrije methoden op de behoeften voor de veiligheidsbeoordeling helpt om effectief gebruik te maken van beschikbare middelen. Daarnaast is het belangrijk dat naast financiering van het primaire onderzoek ook budget beschikbaar komt voor de validatie, onafhankelijke evaluatie en acceptatie van proefdiervrije innovaties. Ook dat is beter op Europees niveau te organiseren, omdat door de bundeling van middelen en harmonisatie de slagkracht van het voorgestelde optreden wordt vergroot. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel te komen tot een gefaseerde afbouw van dierproeven, middels een aanpak die zorgvuldig is afgestemd met lidstaten, belanghebbende partijen en rekening houdt met de stand van de wetenschap. Het voorgestelde optreden is wel geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat er een duidelijke doelstelling en concrete korte, middellange en lange termijnstappen uiteengezet zijn die nodig zijn voor de overgang van traditionele dierproefmethoden naar innovatieve dierproefvrije benaderingen. Tegelijkertijd blijft de integriteit van veiligheidsbeoordelingen het uitgangspunt, om een hoog niveau van bescherming van zowel de gezondheid van mens en dier als het milieu te waarborgen. Dierproefvrije benaderingen moeten een beschermingsniveau bieden dat gelijkwaardig is aan dat van de bestaande methoden. Er wordt zorgvuldig gekeken hoe er binnen de 15 wettelijke kaders waar de Routekaart op gericht is, proefdiergebruik afgebouwd kan worden zonder daarmee afbreuk te doen aan de veiligheid van mens, dier en milieu. Onderzoeksmethodes waar proefdieren voor ingezet worden verschillen sterk in de mate waarin geschikte proefdiervrije alternatieven beschikbaar zijn of alternatieven binnen afzienbare tijd ontwikkeld kunnen worden. Om te bepalen waar vervanging van dierproeven op een veilige manier kan plaatsvinden is de expertise en inzet nodig van de lidstaten, de EU-agentschappen ECHA, EFSA en EMA, de industrie, de academische wereld, en ngo's.

Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat er geen wettelijke kaders worden aangepast voordat voldoende is vastgesteld dat dit op een wetenschappelijk onderbouwde manier kan gebeuren met borging van de veiligheid van mens, dier en milieu en in gezamenlijkheid met lidstaten en belanghebbende partijen.

d) Financiële gevolgen

De mededeling zelf heeft geen directe financiële gevolgen. Wel worden belanghebbenden, waaronder lidstaten, opgeroepen om bij te dragen aan de implementatie van het stappenplan. Het stappenplan zal significante investeringen in onderzoek, technologieontwikkeling, validatie en evaluatie vergen; echter, de mededeling is niet duidelijk over welke partijen naast de Commissie deze investeringen zullen moeten doen, en de omvang van de benodigde middelen. De financiële gevolgen van de plannen zoals voorgesteld zijn daarom nog niet in te schatten. Het kabinet zal de Commissie vragen om de financiële gevolgen goed in kaart te brengen. Het kabinet is van mening dat de eventuele benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad

afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021–2027 en het daarop volgende meerjarig financieel kader en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Zoals beschreven in dit fiche zal het kabinet bijdragen aan de implementatie van de Routekaart, op voorwaarde dat dit past binnen de lopen de begroting en bestaande beleidsinzet op dit onderwerp.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De mededeling kondigt geen concrete wijzigingen van de EU-regelgeving aan en heeft daarmee geen gevolgen voor regeldruk. Het kabinet zal de Commissie wel meegeven dat bij een eventuele aanpassing, zoals in de REACH-verordening of bij een verbod op stoffen waarvoor in het verleden al wel dierproeven zijn gedaan, rekening te houden met de regeldruk die kan ontstaan (administratieve last, maar ook bij het eventueel uitfasen van grondstoffen). In de mededeling wordt aangegeven dat allereerst de overgang naar een nieuw wetenschappelijk kader voor de integratie van informatie uit dierproefvrij onderzoek dient te worden uitgewerkt en goedgekeurd, waarna er mogelijk aanpassingen nodig zijn in bepaalde wetgeving inzake veiligheidsbeoordelingen van chemische stoffen en geneesmiddelen of in de desbetreffende richtsnoeren. De Commissie kondigt aan dat zij, al naar gelang de situatie, wetgevingsvoorstellen zal aannemen of indienen om uiterlijk eind 2029 de kortetermijnacties in de desbetreffende wetgeving van de Unie in te voeren. Het gaat dan om de 15 wettelijke kaders die onder de benoemde reikwijdte van de mededeling vallen. De huidige mededeling schetst hierbij geen verwachting. Welke wettelijke kaders aangepast zullen moeten worden is nog niet concreet en afhankelijk van de ontwikkeling van het nieuwe wetenschappelijk kader voor de integratie van informatie uit proefdiervrije methoden. Betreffende de concurrentiekracht is de uitwerking positief omdat met de beoogde inzet, de nu veelal academisch ontwikkelde methoden uit hun wetenschappelijke niche worden gehaald. Investerings- en doorontwikkeling zorgt ervoor dat ze sneller en verantwoord kunnen worden ingezet in veiligheidsbeoordeling.

Daarnaast is de hoop dat als gevalideerde proefdiervrije methodes beschikbaar zijn, deze sneller kunnen worden ingezet om toxiciteit aan te tonen door bedrijven. Ook draagt het plan bij aan de marktontwikkeling van proefdiervrije methoden en draagt het op die manier bij aan de concurrentiekracht. Er zijn geen geopolitieke aspecten verbonden aan deze mededeling.

Fiche 2: Mededeling Europese Tech Soevereiniteit, inclusief Open Source Strategie

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on European Tech Sovereignty, accompanied by an EU Open Source Strategy

b) Datum ontvangst Commissiedocument

3 juni 2026

c) Nr. Commissiedocument

COM(2026) 503

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2026%3A503%3AFIN&qid=1780571659875>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

N.v.t.

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Transport, Energie en Telecom (Telecomraad)

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

2. Essentie voorstel

Op 3 juni 2026 presenteerde de Europese Commissie (hierna: de Commissie) het Europese Techsoevereiniteitspakket (hierna: het pakket), bestaande uit vier voorstellen. Aanleiding voor het pakket zijn de toenemende geopolitieke spanningen, de mondiale concurrentiestrijd op (digitale) sleuteltechnologieën en de strategische afhankelijkheden van derde landen op het gebied van onder meer *cloud*, AI en halfgeleiders. Om dit aan te pakken beoogt de Commissie om de positie van de EU over de gehele digitale waardeketen te versterken. In dit fiche wordt nader ingegaan op de overkoepelende mededeling en de *open source* strategie. De overige voorstellen zijn geapprecieerd in separate BNC-fiches.

In het eerste hoofdstuk zet de Commissie haar visie op technologische soevereiniteit uiteen. Volgens de Commissie is het noodzakelijk dat de EU haar afhankelijkheid van niet-EU-aanbieders van digitale technologieën vermindert om haar concurrentievermogen, economische veiligheid en weerbaarheid te versterken. De Commissie definieert technologische soevereiniteit als het vermogen van de EU om kritieke technologieën, infrastructuur, diensten, data en digitale ecosystemen te ontwikkelen, te beheersen en op te schalen, en tegelijkertijd strategische

afhankelijkheden te verminderen. Daarbij benadrukt de Commissie dat technologische soevereiniteit niet gelijkstaat aan protectionisme of ontkoppeling, maar juist gepaard gaat met openheid en samenwerking met betrouwbare partners. Volgens de Commissie bouwt het pakket voort op bestaande initiatieven zoals bijvoorbeeld Kompas voor Concurrentievermogen, het Digitaal Decennium-programma en de mededeling over de economische veiligheid van de EU.¹

In het tweede hoofdstuk identificeert de Commissie de uitdagingen voor de Europese technologische soevereiniteit, waaronder de afhankelijkheid van niet-EU-landen voor halfgeleiders, *cloud*- en AI-technologieën en andere kritieke digitale infrastructuur. Om deze uitdagingen aan te pakken onderscheidt de Commissie twee doelstellingen met bijbehorende hefboomen: (i) het versterken van de leveringszekerheid en open strategische autonomie door de ontwikkeling van een “Europese technologie *stack*”, het bevorderen van open, veilige en interoperabele digitale ecosystemen en het diversifiëren van toeleveringsketens via handel en samenwerking met betrouwbare partners; en (ii) het versterken van het “Europese model” voor technologische soevereiniteit door duurzame innovatie en investeringen te stimuleren en digitale technologieën te ontwikkelen in lijn met Europese waarden zoals veiligheid, transparantie, inclusiviteit en eerlijke concurrentie. Als horizontale randvoorwaarden noemt de Commissie een wendbaar en eenvoudiger regelgevingskader, versterking van digitale vaardigheden en publieke en private investeringen.

In het derde hoofdstuk beschrijft de Commissie een ecosysteembenadering voor technologische soevereiniteit over de gehele digitale waardeketen, van halfgeleiders en infrastructuur tot *cloud* en AI. Hierbij wordt ingezet op: (i) vraaggerichte maatregelen gericht op het creëren en stimuleren van Europese afzetmarkten voor kritieke technologieën, onder meer via de *Chips Act* 2.0 (CAII) die het gebruik van EU-ontwikkelde chips bevordert via AI-(giga)fabrieken, innovatieve publieke aanbestedingen, een vraagforum, en via de *Cloud & AI Development Act* (CADA) die de vraag naar Europese *cloud*-, AI- en digitale oplossingen versterkt; (ii) aanbodgerichte maatregelen via “strategische projecten”, waaronder Europese halfgeleiderproductie en pilotlijnen voor geavanceerde chips, versnelde opbouw van datacenter- en *cloud*capaciteit, en de ontwikkeling van open source alternatieven binnen de technologiestack; en (iii) maatregelen die randvoorwaarden versterken, namelijk het aanjagen van private investeringen via een nader vorm te geven “eigenvermogenmechanisme” voor kritieke technologieën en infrastructuur, vereenvoudiging en versnelling van regelgeving en vergunningen, en een versterkte inzet op digitale vaardigheden en talentontwikkeling om het tekort aan technisch geschoolde-profielen aan te pakken en innovatie te versnellen.

In het vierde hoofdstuk presenteert de Commissie haar EU-strategie voor *open source* als integraal onderdeel van technologische soevereiniteit, waarbij *open source* wordt gezien als een strategisch middel om strategische afhankelijkheden van niet-EU-leveranciers te verminderen, *vendor lock-in* te beperken en innovatie, interoperabiliteit en cyberveiligheid te versterken voor kritieke digitale infrastructuur. De strategie bevat vier doelstellingen: (i) open source benutten voor technologische

¹ Kamerstukken II 2024/25, 22 112, nr. 4004, Mededeling over het EU-kompas voor concurrentievermogen
Kamerstukken II 2025/26, 22 112, nr. 4239, Mededeling Versterking van de economische veiligheid van de EU

soevereiniteit door bestaande EU-oplossingen op te schalen, bevorderen van *open source* alternatieven voor sociale media en gerichte ontwikkeling van *open source* alternatieven in kritieke domeinen zoals *cloud*, AI, halfgeleiders, softwareontwikkeling en *cybersecurity*; (ii) het versterken van een concurrerend *open source*-ecosysteem via betere financiering, opschaling van *startups*, aanbestedingen, bevordering van vaardigheden, een *toolkit* voor *open source* beheerders (*open source stewardship*) en onderhoudsmechanismen om continuïteit en veiligheid van *open source* codes te waarborgen; (iii) het bevorderen van open en interoperabele digitale ecosystemen voor overheden door “*open source first*”-benaderingen in inkoop, met de overheid als ankerklant, en ondersteunende maatregelen in inkoop- en aanbesteding, bevorderen netwerk *Open Source Programme Offices* (OSPOs) en ondersteuning van de EDIC Digitale Gemeenschapsgoederen; (iv) het versterken van internationale standaardisatie en digitale samenwerking door *EU-open source* oplossingen internationaal te positioneren via digitale partnerschappen en in het kader van *Global Gateway*, en door *open source* beter te integreren in Europese en internationale standaardisatieprocessen; en (v) het opzetten van een monitoringraamwerk waarmee de Commissie de uitvoering van de strategie opvolgt.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinet zet zich in voor het versterken van het Nederlandse en Europese concurrentievermogen en weerbaarheid op het gebied van kritieke (digitale) technologieën. Daarbij wordt een integrale benadering van de gehele waardeketen van digitale technologie gehanteerd, van halfgeleiders en digitale infrastructuur tot *cloud*, *software* en AI. Deze inzet sluit aan bij het coalitieakkoord, de opdrachtbrief aan de *Taskforce* Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat (TTWV), de kabinetsappreciaties van de Draghi- en het Wennink-rapporten, de Industriebrief, de Nationale Technologiestrategie, de kabinetsaanpak economische veiligheid, de kabinetsstrategie op Open Strategische Autonomie en de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie.² In deze beleidsinitiatieven wordt rekening gehouden met zowel technologie-specifieke inzet als horizontaal en randvoorwaardelijk beleid.

Het kabinetsbeleid is gericht op het versterken van het digitale concurrentievermogen en de digitale weerbaarheid van Nederland en de EU. Daarbij wordt ingezet op sterke digitale infrastructuren en ecosystemen, het verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden, het bevorderen van interoperabiliteit en open standaarden, en het versterken van innovatie voor digitale technologieën. Tevens staat een mensgerichte en waardengedreven digitale transitie centraal, waarbij publieke waarden zoals veiligheid, transparantie, keuzevrijheid, inclusiviteit en grondrechten worden geborgd en dienstverlening wordt verbeterd. Deze inzet is onder meer uitgewerkt in de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, de Strategie Digitale Economie, de

² Kamerstukken II 2025/26, 29 826, nr. 277, Industriebeleid met focus
Kamerstukken II 2023/24, 33 009, nr. 140, Nationale Technologiestrategie
Kamerstukken II 2025/26, 30 821, nr. 332, Update voortgang Kabinetsinzet Economische Veiligheid
Kamerstukken II 2022/23, 35 982, nr. 9, Open Strategische Autonomie
Kamerstukken II 2023/24, 36 259, nr. 21, Agenda Digitale Open Strategische Autonomie

Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren en de Visie Digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid.³

Ten aanzien van open source hanteert het kabinet de lijn “open, tenzij” waar het software betreft die door en/of voor de overheid wordt ontwikkeld.⁴ Zo worden digitale publieke infrastructuur, zoals de Europese digitale identiteits-wallet, in beginsel open source ontwikkeld. Tevens stimuleert het kabinet de ontwikkeling en opschaling van open source alternatieven en digitale gemeenschapsgoederen, bijvoorbeeld voor kantoorsoftware.⁵ In dat kader is Nederland medeoprichter en voorzitter van de *European Digital Infrastructure Consortium* (EDIC) Digitale gemeenschapsgoederen. Deze wordt in het pakket meerdere keren genoemd als instrument voor verdere samenwerking en als ondersteunend vehikel voor de uitvoering van de open source strategie. Ook wordt momenteel verkend op welke wijze een (Rijksbreed dan wel Overheidsbreed) *Open Source Programme Office* (OSPO) kan worden opgericht. Deze ontwikkelingen sluiten aan op de kabinetsinzet op open source als genoemd in het Nederlandse non-paper over het pakket.⁶

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Op hoofdlijnen kan het kabinet zich vinden in het voorstel voor de overkoepelende mededeling inclusief de *open source* strategie. Deze sluit in grote lijnen aan bij de Nederlandse *non-paper* over het Techsoevereiniteitspakket. Het kabinet beschouwt de mededeling nadrukkelijk als onderdeel van het bredere pakket en zal zich blijven inzetten voor een geïntegreerde benadering over de volle breedte van de “Europese Technologiystack”. Het kabinet benadrukt hierbij dat aanbod en vraag binnen deze *stack* inherent hand in hand moeten gaan. Een rol voor *open source* als *cross-cutting enabler* is hierbij van belang. De overkoepelende mededeling en de *open source*-strategie moeten daarom aansluiten op de CADA en CAII, zodat de verschillende beleidsinitiatieven elkaar optimaal versterken ten behoeve van onze technologische soevereiniteit. In dit kader zal het kabinet aansluiting zoeken bij initiatieven vanuit het Europese technologie-ecosysteem, waaronder de *European Tech Creators Coalition* (TCC). Het kabinet ziet de TCC als een waardevol initiatief dat kan bijdragen aan een meer holistische benadering van de Europese technologieketens. De TCC kan onder meer een rol spelen bij de identificatie, prioritering en ondersteuning van projecten en daarmee bijdragen aan een betere aansluiting tussen Europese industriële vraag, investeringen en beleidsontwikkeling.

De mededeling sluit goed aan bij de kabinetsinzet om het Europees concurrentievermogen, de economische veiligheid en de weerbaarheid te versterken, zonder daarbij af te wijken van een open economie, internationale samenwerking, goed functionerende waardeketens en de bescherming van publieke waarden. Het kabinet onderschrijft nadrukkelijk dat technologische soevereiniteit geen excuus mag zijn voor protectionisme of ontkoppeling, maar juist moet worden

³ Kamerstukken II 2024/25, 26 643, nr. 1366, Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Kamerstukken II 2022/2023, 26 643 nr. 941, Strategie Digitale Economie

Kamerstukken II 2024/25, 26 643, nr. 1112, Geactualiseerde Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren voor 2024

Kamerstukken II 2025/26, 26 643, nr. 1450, Visie Digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid

⁴ Kamerstukken II 2019/2020, 26 643, nr. 676, Beleidsbrief vrijgeven van de broncode van overheidssoftware

⁵ Kamerstukken II, 2022/2023, 26 643, nr. 1057, Digitale gemeenschapsgoederen

⁶ Kamerstukken II 2025/26, 22 112, nr. 1195, Non-paper by the Netherlands on the EU Tech Sovereignty Package

gebaseerd op openheid, partnerschap en eerlijke concurrentie, om zo een efficiënte economie en daarmee onze welvaart te waarborgen. Als er sprake is van marktverstoring of risicovolle strategische afhankelijkheden, acht het kabinet het gerechtvaardigd dat de overheid kan interveniëren. Tegelijkertijd zal het kabinet blijven bewaken dat maatregelen proportioneel blijven. Daarbij hecht het kabinet er tevens aan dat maatregelen in overeenstemming met de internationale verplichtingen van de EU, waaronder die van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en EU-handelsovereenkomsten, worden vormgegeven en dat eventuele negatieve neveneffecten voor (handels)partners van de EU beperkt blijven.

De geïntegreerde opzet van de mededeling acht het kabinet wenselijk. Wel is het kabinet van mening dat de reikwijdte van het pakket beperkt blijft en niet de gehele *technologiestack* van AI omvat. CAII richt zich op de waardeketen van halfgeleiders, van materialen tot chips, en de CADA op de opbouw van datacentercapaciteit en het stimuleren van de adoptie van soevereine *clouddiensten*. AI wordt genoemd in diverse doelstellingen, maar er zijn geen instrumenten opgenomen die expliciet en concreet bijdragen aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van AI-modellen en *softwaretoepassingen*. Daarom stelt het kabinet dat er nog essentiële schakels ontbreken en dat gerichte inzet noodzakelijk is, inclusief op AI-modellen en *software*, met onderdelen als talent, algoritmen en kwalitatieve data, die voortbouwen op de mededelingen inzake de *Apply AI* strategie, het *AI Continent Action Plan* en de *AI (giga)factories*. Het kabinet mist deze brede visie op de AI-waardeketen en zal daarom pleiten voor aanvullende EU-actie, zodat samen met de CAII en de CADA de hele *technologiestack* van AI wordt gedekt. Verder is voor een reële Europese technologiestrategie ook de verbinding nodig met andere strategische technologieën en, eindmarkten, met de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen en componenten die kritieke grondstoffen bevatten, en dienen de juiste randvoorwaarden te worden gecreëerd. Het kabinet zal zich er daarom voor inzetten dat de uitwerking van deze mededeling en de andere voorstellen van het pakket goed aansluiten op bredere Europese instrumenten en initiatieven zoals de komende *Quantum Act*, de komende *Innovation Act*, de Europese interne-marktstrategie, de kapitaalmarktunie, het 28^e regime, het Economische Veiligheidspakket en andere instrumenten die de opschaling van strategische technologieën ondersteunen. Daarmee kan de EU meer systematisch werken aan een samenhangende Europese technologiestrategie.

Het kabinet onderschrijft de ecosysteembenadering van de mededeling en het pakket als geheel, waarbij aanbod- en vraagmaatregelen, gepaard met verbeterde randvoorwaarden in samenhang worden gezien. In het bijzonder verwelkomt het kabinet dat meer nadruk wordt gelegd op vraagcreatie dan in voorgaande voorstellen op digitale technologieën en onderschrijft de rol die overheden hierin kunnen spelen. Vraag- en aanbodstimulering langs de gehele technologieketen is belangrijk: de vraag naar *cloud*- en AI-toepassingen vergroot de vraag naar chips, terwijl een sterker Europees aanbod van chips en infrastructuur de uitrol van *cloud*- en AI-oplossingen kan versnellen.

Voor het voorgestelde en nader in te vullen eigenvermogenmechanisme ziet het kabinet uit naar een concreter voorstel en de aangekondigde consultatie voor een nadere appreciatie, maar deelt

het kabinet de urgentie om meer private investeringen in kritieke technologieën en infrastructuur in Europa aan te jagen. Het kabinet erkent dat eigenvermogeninvesteringen hiervoor passend kunnen zijn, met name om te voorzien in de behoefte aan zeer grote investeringstickets die momenteel wel elders in de wereld, maar nauwelijks in Europa beschikbaar zijn. Een dergelijk mechanisme kan een belangrijke bijdrage aan de Europese technologische soevereiniteit leveren, waarbij wordt gekeken naar het belang van Europa als geheel. Hoewel een dergelijk mechanisme in beginsel lijkt aan te sluiten bij de doelen van het Europees Concurrentievermogenfonds (ECF),⁷ zal het kabinet blijven waken voor excellentie, transparantie en doelmatigheid bij de selectie en toekenning van middelen en kan het kabinet niet vooruitlopen op de onderhandelingen over het volgend Meerjarig Financieel Kader (MFK). Uitgangspunt voor het kabinet is dat een eventuele nieuwe constructie aanvullend en complementair is aan bestaande initiatieven, private investeringen daadwerkelijk weet te mobiliseren en het marktingrijpen proportioneel is. Een dergelijk mechanisme vereist zorgvuldige weging en vormgeving.

De voorgestelde EU-brede promotie- en matchmakingsfunctie voor investeringskansen in de Unie vindt het kabinet positief. Een dergelijk instrument kan bijdragen aan een betere zichtbaarheid van Europese investeringsmogelijkheden en aan betere aansluiting tussen investeerders en projecten. Wel zal het kabinet erop toezien dat dit niet leidt tot bevoordeling of benadeling van lidstaten die wel of niet deelnemen aan specifieke initiatieven of die minder goed gepositioneerd zijn binnen bepaalde regionale ecosystemen. Het kabinet zal de Commissie vragen hoe transparantie en excellentie worden gewaarborgd. Daarbij verwijst het kabinet voor het precieze standpunt over de *Semiconductor Regions of Excellence* en *Data Centre Acceleration Zones* naar de afzonderlijke fiches over de CADA en de CAII.

Ten aanzien van de randvoorwaarden onderschrijft het kabinet het belang van een wendbaar en vereenvoudigd regelgevingskader, voorkomen en wegnemen van interne-marktbelemmeringen, versterking van talent en kennis, en voldoende investeringsvermogen. Vereenvoudiging mag daarbij echter niet ten koste gaan van de kern van Europese waarden, rechtsstatelijke beginselen en de bestaande digitale waarborgen. Het kabinet zal zich verzetten tegen afzwakking van essentiële normen voor mededinging, consumentenbescherming, (cyber)veiligheid en fundamentele rechten. Het kabinet wil dat bij AI- en *cloud*beleid expliciet maatregelen worden opgenomen tegen misbruik door criminelen, gezien de groei van deze technologieën, en dat dit Europees aansluit op de nationale aanpak tegen *bad hosting*.

Het kabinet wijst tevens op het belang van eigen excellente en impactvolle onderzoek en innovatie ten behoeve van technologische soevereiniteit.

Het kabinet is positief over de *open source*-strategie en de dwarsdoorsnijdende positionering binnen het techsoevereiniteitspakket. De *open source*-strategie sluit in grote lijnen aan bij huidige kabinetsbeleid. Het kabinet onderschrijft het belang van *open source* als fundamenteel middel ter versterking van technologische soevereiniteit. Door in te zetten op open standaarden, *open source* en leveranciers-onafhankelijke interoperabele oplossingen en Europese alternatieven wordt immers

⁷ Kamerstukken II, 2024/25, 22 112, nr. 4153, BNC-fiche Europees Concurrentievermogen Fonds

de afhankelijkheid van gesloten, niet-Europese technologieën verkleind en tegelijkertijd voorkomen dat een situatie van *vendor lock-in* bij niet-Europese aanbieders wordt vervangen door een situatie van *vendor lock-in* bij Europese aanbieders. Het kabinet verwelkomt de maatregelen voor het ontwikkelen en opschalen van open source alternatieven, en benadrukt hierbij het belang van aansluiting bij bestaande initiatieven. Het kabinet verwelkomt de maatregelen voor ontwikkelen en opschalen van open source alternatieven en benadrukt hierbij het belang van aansluiting bij bestaande initiatieven. Door middel van de *open source* strategie roept de Commissie de lidstaten op om ook hogere ambities te stellen. Zo wordt het gebruik van open source in aanbestedingsprocedures verder aangemoedigd. Verder zegt de Commissie toe te willen ondersteunen bij de uitvoering. Het kabinet is positief over ondersteunende maatregelen van de Commissie richting overheden, onder meer bij het opnemen van open source in aanbestedingen en versterken van het OSPO-netwerk.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Met het Techsoevereiniteitspakket wil de Commissie in het algemeen een grotere regierol pakken en proactief beleid voeren over de gehele digitale waardeketen. Deze aanpak wordt verwelkomd op hoofdlijnen door zowel grote als kleine lidstaten. Het Europees Parlement pleit in dit kader voor verregaande maatregelen. Het is nog niet bekend in welke commissie het voorstel wordt behandeld en wie de rapporteur voor het voorstel is.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op de interne markt, industriebeleid, digitaal beleid en economische veiligheid. Op het terrein van de interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 2, onder a, VWEU). Op het terrein van industriebeleid is sprake van een ondersteunende bevoegdheid van de EU, (artikel 6, onder b, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel het concurrentievermogen, de economische veiligheid en de weerbaarheid van de EU te versterken door de ontwikkeling van kritieke (digitale) technologieën en infrastructuur te bevorderen en risicovolle strategische afhankelijkheden te verminderen. Gezien het grensoverschrijdende karakter van digitale waardeketens, technologieontwikkeling, investeringsstromen, dataverkeer en mondiale toeleveringsketens kunnen deze doelstellingen onvoldoende door lidstaten afzonderlijk worden verwezenlijkt. De schaal van de benodigde investeringen, de noodzaak van een goed functionerende interne markt en de internationale concurrentiedruk vereisen een gezamenlijke aanpak op EU-niveau. Daarnaast draagt een EU-aanpak bij aan het voorkomen en wegnemen van versnippering van de interne markt, het creëren van schaalvoordelen voor Europese ondernemingen en het versterken van de onderhandelingspositie van de EU ten opzichte van

mondiale spelers. Ook de ontwikkeling van Europese technologie-ecosystemen, grensoverschrijdende digitale infrastructuur en gezamenlijke investeringsinstrumenten kan effectiever op EU-niveau plaatsvinden dan op nationaal niveau. Om die redenen is optreden op EU-niveau gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief met een aandachtspunt. De mededeling heeft tot doel het concurrentievermogen, de economische veiligheid en de weerbaarheid van de EU te versterken door de ontwikkeling van kritieke (digitale) technologieën en infrastructuur te bevorderen en risicovolle strategische afhankelijkheden te verminderen. Het voorgestelde optreden in deze mededeling is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de geïntegreerde en ecosysteembenadering met aanbod- en vraagmaatregelen zorgt voor betere randvoorwaarden dan een aanpak die gericht is op enkel aanbod- of vraagmaatregelen. Het kabinet wijst er wel op dat de mededeling ontoereikende aandacht besteedt aan maatregelen voor de AI-waardeketen (*software, data, modellen zelf*). Maatregelen op dit vlak zouden nog verder bijdragen aan het bereiken van de doelstelling van de mededeling. Daarnaast gaat het voorgestelde optreden op dit moment niet verder dan noodzakelijk. Er worden met deze mededeling immers nog geen concrete verplichtingen opgelegd.

d) Financiële gevolgen

Het kabinet wil niet vooruit lopen op de integrale afweging van middelen na 2027. De mededeling zelf heeft geen directe financiële gevolgen, maar bevat diverse aankondigingen van toekomstige initiatieven, investeringsinstrumenten en mogelijke wetgevende voorstellen. Met name de aangekondigde verkenning van een eigenvermogenmechanisme voor investeringen in technologieën en infrastructuur kan op termijn financiële implicaties hebben voor de EU-begroting en mogelijk ook kansen bieden voor lidstaten. Op dit moment zijn de precieze vormgeving, financieringsstructuur en budgettaire implicaties hiervan nog onduidelijk. Het kabinet zal de Commissie daarom verzoeken om nadere verduidelijking van de financiële gevolgen van eventuele concrete voorstellen. Voor eventuele gevolgen voor de EU-begroting geldt dat Nederland van mening is dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021–2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Met het Techsoevereiniteitspakket kiest de Commissie voor een meer proactieve aanpak om risicovolle strategische afhankelijkheid van niet EU-spelers in de digitale waardeketen te verminderen. Het pakket heeft al geleid tot negatieve reacties van buitenlandse overheden en bedrijven die waarschuwen voor een té protectionistische houding. Hoewel deze geïntegreerde

ketenbenadering het Europese concurrentievermogen en weerbaarheid op lange termijn kan verbeteren, moet ook rekening worden gehouden met mogelijke reacties en/of vergeldingsmaatregelen van variërende ordergrootte tegen de EU in het algemeen.

Aangezien sprake is van een mededeling zonder directe of indirecte verplichtingen, zijn er geen directe gevolgen voor de regeldruk voor burgers, bedrijven of overheden. Mogelijke gevolgen zullen afhangen van toekomstige wetgevende voorstellen en beleidsinstrumenten die uit de mededeling voortvloeien. De inzet op vereenvoudiging van regelgeving, vermindering van administratieve lasten en betere afstemming van bestaande instrumenten kan op termijn juist bijdragen aan lagere regeldruk voor bedrijven en overheden. Tegelijkertijd zal het kabinet kritisch blijven kijken naar eventuele nieuwe verplichtingen die voortvloeien uit toekomstige voorstellen om te voorkomen dat deze leiden tot onnodige administratieve lasten.

Het kabinet verwacht dat de mededeling positief kan bijdragen aan het Europese concurrentievermogen. De focus op innovatie, schaalvergroting, toegang tot kapitaal, digitale infrastructuur, vaardigheden en vermindering van strategische afhankelijkheden sluit aan bij de aanbevelingen van de rapporten van Draghi, Letta en Niinistö. Met name de aandacht voor de volledige digitale *technologiestack*, van halfgeleiders en *cloud* tot AI en digitale toepassingen, kan bijdragen aan een sterker Europees innovatie-ecosysteem, zeker als er aanvullende EU-actie rondom AI wordt ondernomen. Ook de nadruk op vraagcreatie, versterken van de Europese interne markt en het beter functioneren van Europese kapitaalmarkten kan de opschaling van innovatieve Europese bedrijven ondersteunen. Voorwaarde is wel dat toekomstige maatregelen voldoende marktgericht blijven, innovatie stimuleren en geen onnodige verstoringen van concurrentie of investeringsbeslissingen veroorzaken.

De mededeling heeft belangrijke geopolitieke implicaties. De voorgestelde maatregelen zijn gericht op het versterken van de Europese weerbaarheid tegen geopolitieke spanningen en het verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden op het gebied van onder meer halfgeleiders, *cloud*technologie, AI en digitale infrastructuur. Het kabinet onderschrijft de analyse dat de EU haar technologische positie moet versterken om haar economische veiligheid, concurrentievermogen en strategische autonomie te waarborgen. Tegelijkertijd ondersteunt het kabinet nadrukkelijk de uitgangspunten van de Commissie dat technologische soevereiniteit gebaseerd moet zijn op openheid, samenwerking en eerlijke concurrentie, en niet op protectionisme of ontkoppeling. In die context hecht het kabinet eraan dat eventuele maatregelen in overeenstemming met de internationale verplichtingen van de EU worden vormgegeven en dat eventuele negatieve neveneffecten voor (handels)partners van de EU tot een minimum beperkt blijven. De mededeling kan bijdragen aan een sterkere positie van de EU in mondiale waardeketens en aan een grotere geopolitieke slagkracht van de Unie. Daarbij acht het kabinet het essentieel dat de EU blijft samenwerken met gelijkgezinde en betrouwbare partners voor handel, investeringen, onderzoek en technologieontwikkeling. Het behoud van wederzijdse afhankelijkheden met partners blijft daarbij een belangrijk uitgangspunt. Voor ontwikkelingslanden worden geen directe negatieve gevolgen voorzien. Wel kan versterkte Europese inzet op digitale

infrastructuur, *open source*-oplossingen en internationale partnerschappen via bestaande instrumenten en in het kader van de *Global Gateway*-strategie bijdragen aan bredere digitale ontwikkeling en economische groei buiten de EU. De mededeling sluit daarmee in algemene zin aan bij de kabinets- en Europese inzet op open strategische autonomie: het versterken van het vermogen van de EU om publieke belangen te beschermen en weerbaar te zijn in een onderling verbonden wereld, zonder afbreuk te doen aan open markten en internationale samenwerking.

Fiche 3: Chips Act 2.0

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Regulation of the European Parliament and of the Council on a framework of measures for strengthening the Union's semiconductor ecosystem, repealing Regulation (EU) 2023/1781(Chips Act 2.0)

b) Datum ontvangst Commissiedocument

3 juni 2026

c) Nr. Commissiedocument

COM(2026)504

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52026PC0504>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevingstoetsing

SWD(2026)504

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Concurrentievermogen

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

h) Rechtsbasis

Artikelen 4, 6 114 en 173, derde lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

i) Besluitvormingsprocedure Raad

Gekwalificeerde meerderheid

j) Rol Europees Parlement

Medebeslissing

2. Essentie voorstel

Op 3 juni 2026 presenteerde de Europese Commissie (hierna: de Commissie) het Europese Techsoevereiniteitspakket (hierna: het pakket), bestaande uit vier voorstellen. Aanleiding voor het pakket zijn de toenemende geopolitieke spanningen, de mondiale concurrentiestrijd op (digitale) sleuteltechnologieën en de risicovolle strategische afhankelijkheden van derde landen op het gebied van onder meer *cloud*, AI en halfgeleiders.

Om dit aan te pakken beoogt de Commissie om de positie van de EU over de gehele digitale waardeketen te versterken. In dit fiche wordt nader ingegaan op *Chips Act 2.0* (hierna: CAII). De overige voorstellen zijn geapprecieerd in separate BNC-fiches.

De CAII is een herziening van de *Chips Act* uit 2023 (Verordening (EU) 2023/1781). In het voorstel voor de CAII identificeert de Commissie twee hoofdproblemen: (i) de afhankelijkheid van derde landen voor het ontwerp en de productie van halfgeleiders; (ii) onvoldoende crisisparaatheid. Om deze problemen aan te pakken, formuleert de Commissie twee doelstellingen. Allereerst het versterken van het concurrentievermogen van de Europese halfgeleiderindustrie om de technologische soevereiniteit en weerbaarheid van de EU te vergroten. Dit wil de Commissie doen door industriële opschaling, onderzoek en innovatie te versnellen, de leveringszekerheid van halfgeleiders te waarborgen en strategische afhankelijkheden te verminderen. Ten tweede het versterken van de crisisparaatheid voor de halfgeleidersketen en haar eindmarkten met behulp van een uniform juridisch kader en door onmisbaarheid, weerbaarheid en welvaart van de EU op het gebied van halfgeleidertechnologieën te vergroten.

Om de concurrentiekracht van de Europese halfgeleidersector te vergroten, verschuift de Commissie de focus gedeeltelijk van een voornamelijk aanbodgerichte aanpak, naar een combinatie met vraaggerichte maatregelen. Volgens de Commissie kunnen een sterkere Europese vraag naar halfgeleiders en een grotere Europese productiecapaciteit elkaar versterken. Deze aanpak sluit aan bij andere Europese initiatieven, waaronder de *Cloud & AI Development Act* (CADA) en het *AI Continent Action Plan*, die onder meer gericht zijn op de ontwikkeling van AI-datacenters en -(giga)fabrieken binnen de EU. Hiermee wil de Commissie de vraag naar geavanceerde AI-chips stimuleren. Verder legt de Commissie ook de link met de *Industrial Accelerator Act* (IAA), waarmee wordt ingezet op het versterken van de productiecapaciteit van strategische sectoren binnen de EU.

De drie bekende pijlers uit de *Chips Act* van 2023 komen deels terug, maar er worden ook specifieke herzieningen geïntroduceerd.

Hoofdstuk II, pilaar I, *Chips for Europe Initiative 2.0* ziet primair toe op onderzoek, ontwikkeling en innovatie. In deze herziening ligt de focus op het sneller opschalen van succesvolle pilotlijnen naar commerciële productiecapaciteit. De meest prominente wijziging is de structurele verankering van kwantumchips en (geïntegreerde) fotonica als sleuteltechnologieën (operationeel doel 3 en 5) die in aanmerking komen voor de genoemde instrumenten, met een expliciete link naar toepassingen in AI en kritieke sectoren zoals defensie, gezondheid en datacenters. Daarnaast introduceert CAII twee volledig nieuwe instrumenten om de Europese marktpositie te versterken: (i) *Grand Challenges* voor grootschalige, sectoroverschrijdende initiatieven gericht op technische en industriële doorbraken onder andere in coördinatie met de nieuwe CADA; (ii) *Demand Accelerators* om via een nieuw *Demand Forum Innovation Procurement* de Europese vraag naar en integratie van lokaal ontworpen en geproduceerde halfgeleiders te stimuleren.

Hoofdstuk III, Pilaar II over “vraag- en aanbodzekerheid” verschuift de focus van het stimuleren van algemene industriële capaciteit naar de actieve bescherming van de halfgeleider-toeleveringsketen en geeft de mogelijkheid aan de overheid om op te treden als strategische marktpartij.

Onder de eerste Chips Act bestonden twee aparte labels; de *Integrated Production Facility* en de *Open EU Foundry*. Die twee worden in de herziening samengevoegd en vervangen door één nieuwe, bredere status: de *European Semiconductor Technology Initiative* (ESTI). Een ESTI is een statuserkenning voor “*first-of-a-kind*” (FOAK)-initiatieven die d.m.v. een innovatief element aantoonbaar bijdragen aan de leveringszekerheid en weerbaarheid van het Europese halfgeleiderecosysteem. Aan de status zijn voordelen verbonden, zoals versnelde vergunningsprocedures en een grondslag voor staatssteunautorisatie. In het voorstel wordt ook de reikwijdte van de bestaande bepaling voor FOAK-faciliteiten verduidelijkt waarbij de gehele halfgeleiderwaardeketen, waaronder ontwerpactiviteiten, gespecialiseerde materialen, productieapparatuur en -processen, printplaten, assemblage en geavanceerde verpakkingstechnologieën, wordt meegenomen.

Daarnaast is er een nieuw instrument, de Strategische Projecten, dat breder inzetbaar is en kan worden toegekend aan initiatieven over de gehele chipwaardeketen, zoals geavanceerd chipontwerp, de ontwikkelingen geavanceerde productiemachines en -apparatuur, en innovatieve verpakkingstechnieken. Om voor deze status in aanmerking te komen, moet het project worden getrokken door een *domestic undertaking* (een bedrijf gevestigd in of gecontroleerd vanuit de EU of een betrouwbare partnerregio) en aan drie harde criteria voldoen. Het moet een grensoverschrijdende dimensie hebben via samenwerking tussen meerdere lidstaten, aantoonbaar bijdragen aan de Unie-brede weerbaarheid (*resilience*), welvaart (*prosperity*) of onmisbaarheid (*indispensability*), en in de kern duurzaam economisch levensvatbaar zijn met een duidelijke markt- of vraagsturing. Ook wordt het mogelijk om nationale cofinanciering voor strategische projecten onder de FOAK te brengen, mits dit in overeenstemming is met de Europese staatssteunregels. Zonder vooruit te lopen op de Europees Concurrentievermogenfonds (ECF) onderhandelingen wordt er voor Strategische Projecten ook de mogelijkheid geschetst voor Europese financiering. In het voorstel wordt één strategisch project al vastgelegd voor op *Advanced Semiconductor Manufacturing* dat moet leiden tot de realisatie van de eerste Europese productiefaciliteit die geavanceerde halfgeleiderproductie combineert met geavanceerde 3D-verpakkingstechnologieën. In de annex van het voorstel worden nog vijf prioritaire terreinen voor potentiële strategische projecten benoemd. Zowel Strategische Projecten als *European Semiconductor Technology Initiatives* worden als uitzonderlijk voor het nationaal belang bestempeld en kunnen in het kader van Europese milieuwetgeving de juridische status van ‘*overriding public interest*’ krijgen.

Het voorstel introduceert tevens een label voor *European Semiconductor Regions of Excellence* met een sterke investeringsagenda op het gebied van halfgeleiders. Dit label moet investeringen

aantrekken en regionale ecosystemen versterken op het gebied van productie, onderzoek, innovatie, vaardighedenontwikkeling en duurzame infrastructuur.

De Commissie stelt voor om publieke aanbestedingen strategisch in te zetten om de Europese chipsector te stimuleren en geopolitieke ketenrisico's te verkleinen. Voor aanbestedingen in risicogevoelige, vitale sectoren zoals gedefinieerd onder de NIS2, introduceert het voorstel de mogelijkheid naast prijs ook weerbaarheidscriteria als niet-financieel criterium mee te wegen. Dit kan worden omgezet in een verplichting zodra er een toeleveringsrisico ('*sufficient risk*') dreigt. Bedrijven moeten in dat geval diepgaande ketenanalyses aanleveren. Hoewel deze dwingende regels zich primair richten op overheidsopdrachten, bevat het voorstel ook de mogelijkheid voor de Commissie om deze verplichtingen via gedelegeerde handelingen uit te breiden naar private spelers binnen in het voorstel gedefinieerde '*risk prone sectors*'.

De Commissie legt daarnaast expliciet een relatie met de herziening van de *Cybersecurity Act* (CSA II). In het kader van de *Chips Act* 2.0 worden *cybersecurity*-risicobeoordelingen voorzien voor halfgeleiders die worden toegepast in kritieke sectoren en publieke aanbestedingen.

Hoofdstuk IV, Pilaar III, over "monitoring en crisisbeheersing" intensiveert de controle op de toeleveringsketen en de bevoegdheden voorafgaand aan een crisis. Ten eerste wil de Commissie naast doorlopende monitoring met lidstaten een *Business-to-Business Semiconductor Supply Chain Platform* oprichten die moet dienen als een 'digitale tweeling' van Europese halfgeleiderwaardeketens. Deze tweeling zal o.a. dienen om stresstests uit te voeren en om betere inzage te krijgen in de risico's. Deelname is vrijwillig, behalve voor *ESTI's en Strategische Projecten* en is strikt voorbehouden aan EU-ondernemingen (*domestic undertakings*). Tevens verbreedt de Commissie haar mandaat voor preventieve informatie-inwinning. Wanneer lidstaten of de Commissie concrete signalen ontvangen van ernstige tekorten die de vitale maatschappelijke en economische functies van kritieke sectoren bedreigen, mag de Commissie, na consultering van de ESB een informatieverzoek doen aan het platform of aan marktpartijen buiten het platform. In de crisisfase blijven maatregelen zoals geïntroduceerd onder de eerste *Chips Act*, zoals *priority-rated orders*, *joint procurement* en *common purchasing* bestaan.

In hoofdstuk V over *governance* wordt de besluitvormingsstructuur gestroomlijnd. Het mandaat van de *European Semicon Board (ESB)* wordt uitgebreid in het kader van de nieuwe instrumenten, bijvoorbeeld door deze een rol te geven bij de toekenning van de labels voor *European Regions Of Excellence*, advisering over strategische projecten en het beoordelen van internationale partnerschappen. Verder richt de Commissie de *Industrial Alliance for Semiconductors* op om een doorlopend dialoog te voeren met ESB en wordt deze alliantie verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering van de *Demand Accelerators* en het *Demand Forum*.

b) Impact assessment Commissie

Het Draghi-rapport uit 2024 liet er geen misverstand over bestaan: als Europa zijn concurrentiepositie en toekomstige welvaart wil behouden, moet het investeren in strategische

technologieën zoals halfgeleiders. Maar ondanks de vooruitgang die werd geboekt met de eerste *Chips Act* uit 2023, blijft de Europese halfgeleidersector kwetsbaar. Met de CAII wil de Commissie deze uitdagingen aanpakken.

Alvorens deze herziening voor te stellen heeft de Commissie verschillende opties onderzocht om de impact van de *Chips Act* te versterken, van voorzichtige aanpassingen tot een radicale koerswijziging.

Optie 0: doorgaan op de huidige voet (basislijns scenario), is eigenlijk geen reële optie, aangezien uit de evaluatie van de eerste *Chips Act* bleek dat deze weliswaar vooruitgang heeft geboekt, maar onvoldoende is gebleken om de structurele kwetsbaarheden aan te pakken.

Optie 1: Verbeteren van de randvoorwaarden (horizontale aanpak). Denk aan investeringen in onderzoek en innovatie (R&D&I), vaardigheden en talentontwikkeling, een regionaal label voor *Semiconductor Excellence*, een *business-to-business semiconductor supply chain platform*, en snellere procedures voor vergunningen.

Optie 2: voorkeursoptie: "Strategische soevereiniteit" door middel van horizontale en verticale maatregelen. Deze optie bouwt voort op optie 1, en voegt er nieuwe instrumenten, zoals strategische projecten, vraagsturing via aanbesteden en een scherpere focus op *Grand Challenges* aan toe.

De *Semicon Coalition* heeft verzocht om meer focus op uniciteit en onmisbaarheid in de keten (*i*, weerbaarheid, en toekomstig verdienvermogen¹, ook de industrie is voorstander van sterkere coördinatie, vraagsturing en betere toegang tot financiering en digitale infrastructuur. Deze voorkeursoptie is daarmee in lijn met de Nederlandse inzet.

Er zijn hogere kosten gemoeid met deze aanpak dan de *baseline* optie, met name door een hoger EU-budget voor *Strategische Projecten* en commitment van middelen door de lidstaten voor deze projecten. De Commissie is echter van mening dat de opbrengsten van de maatregelen, in termen van strategische autonomie, concurrentievermogen en toekomstig verdienvermogen, deze kosten ruimschoots zullen rechtvaardigen. Hier wordt verder op ingegaan in sectie 5.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Nederland speelt een leidende rol in de mondiale halfgeleiderketen. De sector is van groot belang voor ons toekomstig verdienvermogen, onze weerbaarheid en om maatschappelijke uitdagingen te kunnen oplossen. De internationale concurrentie staat echter allesbehalve stil. Bovendien zien we hoe, in een geopolitiek onzekere wereld, dit tot kwetsbaarheden op allerlei terreinen kan leiden. Het kabinet zet zich daarom in voor het versterken van het Nederlandse en Europese concurrentievermogen en weerbaarheid op het gebied van kritieke (digitale) technologieën. Daarbij wordt een integrale benadering van de gehele digitale-technologiewaardeketen gehanteerd, van halfgeleiders en digitale infrastructuur tot *cloud*, *software* en AI. Deze inzet sluit aan bij het coalitieakkoord, de opdrachtbrief aan de *Taskforce Toekomstige Welvaart* en Vestigingsklimaat

¹ Kamerstukken II 2024/25, 33 009, nr. 166 Update Halfgeleiderbeleid

(TTWV), de kabinetsappreciaties van het Draghi- en het Wennink-rapport, de Industriebrief, de Nationale Technologiestrategie (NTS), de kabinetsaanpak economische veiligheid, de kabinetsstrategie op Open Strategische Autonomie en de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie². In deze beleidsinitiatieven wordt rekening gehouden met zowel technologie-specifieke inzet als horizontaal en randvoorwaardelijk beleid.

Daarnaast is er gerichte inzet nodig op enkele specifieke markten. Zowel in de industriebrief als de NTS wordt de halfgeleiderindustrie aangemerkt als één van de strategische markten. Op 1 april 2026 bood de minister van Economische Zaken en Klimaat de *Semicon Visie 2035*³ aan de Tweede Kamer aan. Dit document is de opmaat naar een programma zoals aangekondigd in de brief Industriebeleid met focus. Het kabinet heeft de Kamer al eerder geïnformeerd over de start van een aantal belangrijke initiatieven ter versterking van de halfgeleiderindustrie zoals Beethoven, en de *Important Projects of Common European Interest* ⁴ ^[OBJ].

Gezien het mondiale karakter van de halfgeleiderindustrie en het belang van een sterke Europese positie daarin, bevindt Nederland zich in de voorhoede van EU-beleidsontwikkeling op het onderwerp van halfgeleiders en technologie. Zo heeft het kabinet zich ingespannen voor de totstandkoming van de *Semicon Coalition* die, eerst met een kopgroep van negen lidstaten gevolgd door steun van alle 27 lidstaten, een verklaring ondertekende gericht op het versterken van Europese *onmisbaarheid, weerbaarheid en welvaart* in de mondiale waardenketen met een gezamenlijke inzet voor de herziening van de *Chips Act*. Ook heeft het kabinet mede het initiatief genomen voor een onderzoek naar de *businesscase* voor de Europese halfgeleiderindustrie.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Op hoofdlijnen kan het kabinet zich vinden in het voorstel voor de CAII. Deze sluit in grote lijnen aan bij de Nederlandse *non-paper* over het Tech Soevereiniteitspakket⁵ en de *Semicon Coalition Declaration*. Het kabinet beschouwt het voorstel voor de CAII nadrukkelijk als onderdeel van het bredere pakket en zal zich blijven inzetten voor een geïntegreerde benadering over de volle breedte van de "Europese Technologiystack". Het kabinet benadrukt hierbij dat aanbod en vraag binnen deze *stack* inherent hand in hand moeten gaan: de stimulering van de Europese halfgeleiderindustrie moet daarom direct aansluiten op de behoeften van Europese *cloud*- en AI-aanbieders, zodat de verschillende beleidsinitiatieven elkaar optimaal versterken ten behoeve van onze technologische soevereiniteit. In dat kader is het opvallend dat het pakket niet de gehele *technologiystack* van AI omvat terwijl dit een belangrijke eindmarkt is voor chips. Zoals ook beschreven in het BNC-fiche over het pakket mist het kabinet een brede visie op de AI-

² Kamerstukken II 2025/26, 29 826, nr. 277, Industriebeleid met focus
Kamerstukken II 2023/24, 33 009, nr. 140, Nationale Technologiestrategie
Kamerstukken II 2025/26, 30 821, nr. 332, Update voortgang Kabinetsinzet Economische Veiligheid
Kamerstukken II 2022/23, 35 982, nr. 9, Open Strategische Autonomie
Kamerstukken II 2023/24, 36 259, nr. 21, Agenda Digitale Open Strategische Autonomie

³ Kamerstukken II 2025/2026, 29 826, nr. 281, *Semicon Visie 2035*

⁴ Kamerstuk 33 009 nr. 141, Kamerstuk 33009 nr. 159

⁵ Kamerstukken II 2025/26, 22 112, nr. 1195, Non-paper by the Netherlands on the EU Tech Sovereignty Package

waardeketen en zal daarom pleiten voor aanvullende actie, zodat samen met de CAII en de CADA de hele technologiestack van AI wordt gedekt.

Een dergelijke focus is wel van belang voor Europese onmisbaarheid, weerbaarheid en welvaart. In dit kader zal het kabinet aansluiting zoeken bij initiatieven vanuit het Europese technologie-ecosysteem, waaronder de *European Tech Creators Coalition* (TCC). Het kabinet ziet de TCC als een waardevol initiatief dat kan bijdragen aan een meer holistische benadering van de Europese technologiewaardeketen. De TCC kan onder meer een rol spelen bij de identificatie, prioritering en ondersteuning van projecten en daarmee bijdragen aan een betere aansluiting tussen Europese industriële vraag, investeringen en beleidsontwikkeling.

Het kabinet plaatst enkele kanttekeningen bij de probleemanalyse en oplossingsrichting, die door het voorstel te eenzijdig defensief focussen op weerbaarheid en productiecapaciteit. Het voorstel toont hier een inconsistente lijn. Europese onmisbaarheid en welvaart raken te veel op de achtergrond en er ontbreekt een concrete visie op hoe de EU in de komende jaren zal zorgen voor het behouden en creëren van *control points* in de mondiale waardeketen, terwijl deze juist essentieel zijn voor echte weerbaarheid. Mondiale onmisbaarheid wordt niet primair en efficiënt bereikt via het dupliceren van productiecapaciteit, maar door het uitbouwen van Europa's unieke technologische sterktes. Het kabinet verwelkomt een eerste verschuiving richting vraagsturing, aangezien een vraaggestuurde aanpak de concurrentiekracht effectief benut. Het kabinet zal er scherp op toezien dat zowel vraagsturing als onmisbaarheid centraal en evenredig verankerd blijven in de verordening en de verschillende instrumenten.

Het kabinet staat positief tegenover de herziene opzet van het *Chips for Europe*-initiatief en ondersteunt de continuering van de strategische koers uit de eerste *Chips Act*. Ook is het kabinet voorstander van het voortzetten van de *Chips Joint Undertaking* (Chips JU) en de reeds beproefde instrumenten, zoals de *Pilot Lines*, het *Design Platform* en de vergrote focus op opschaling en industrialisatie. Het kabinet benadrukt hierbij het belang van continuïteit en het voortbouwen op reeds gedane investeringen om kapitaalvernietiging te voorkomen. In het bijzonder steunt het kabinet de expliciete opname van operationele doelstellingen gericht op geïntegreerde fotonica en *quantum chips*. Gezien de Nederlandse sleutelpositie en de strategische waarde van deze technologieën voor de toekomst van de Europese halfgeleiderindustrie, is een gerichte Europese focus hierop essentieel en zet het kabinet in op verzilvering van de Nederlandse ambities op o.a. fotonica uit de Semicon Visie 2035.

Het kabinet staat tevens positief tegenover de introductie van het instrument van de *Grand Challenges* in het pakket als geheel. Wel vraagt het kabinet verdere verduidelijking over de geselecteerde prioriteitsgebieden en *governance* van de *Grand Challenges*, in het bijzonder ten aanzien van de rolverdeling hierin tussen de Commissie, de *Chips JU* en de lidstaten in de vorm van de ESB. Het kabinet zet daarbij in op een prominentere rol voor lidstaten in de selectie en prioritering van deze *Grand Challenges*. Hierbij benadrukt het kabinet dat tevens een actieve en structurele betrokkenheid van de industrie essentieel is voor het succes hiervan. In de huidige prioritering mist het kabinet de erkenning van de cruciale rol die geavanceerde productiemachines

en -apparatuur spelen. De ontwikkeling en productie van deze hoogwaardige apparatuur zijn een bewezen en unieke Europese sterkte en zijn cruciaal in onze onmisbaarheid waar Europa op in moet blijven zetten.

Het kabinet is van mening dat de benodigde *equipment* een integraal onderdeel moet zijn van de *Grand Challenges*, en bepleit dat de ontwikkeling van de volgende generatie productiemachines een *Grand Challenge* op zichzelf zou moeten vormen en zal pleiten voor opname hiervan in Annex I.

Zoals benoemd verwelkomt het kabinet een meer vraaggestuurde aanpak en het kabinet ondersteunt dan ook de *Demand Accelerators* en *Demand Forum* maar heeft vragen bij de praktische uitwerking en impact van de instrumenten. Specifiek met betrekking tot de rol van de *Industrial Alliance* en de financiering van deze instrumenten. Momenteel is het niet helder hoe deze instrumenten zullen worden ingericht en waar eventuele verantwoordelijkheden worden belegd. Hiermee is het niet mogelijk de impact van deze instrumenten goed in te schatten. Het kabinet zal daarom inzetten op verduidelijking van deze instrumenten waarbij vormgeving in gezamenlijkheid met de industrie centraal zou moeten staan.

Het kabinet verwelkomt de voorgestelde vereenvoudiging en verduidelijking binnen de *ESTI's* en de *FOAK* status. Het kabinet vraagt om nadere verheldering over de specifieke positionering van de ontwikkeling van geavanceerde productiemachines en -apparatuur binnen de *FOAK*-definitie. Het is voor het kabinet cruciaal dat baanbrekende ontwikkelingen in de toeleveringsketen van halfgeleiderapparatuur, expliciet onder deze definities kunnen vallen om de Europese concurrentiekracht optimaal te versterken.

Hierin is ook de voorgestelde definitie voor '*domestic undertaking*' van groot belang. Deze is bepalend is voor de toegang tot de *ESTI's*, de status van strategisch project en de toepassing bij overheidsaanbestedingen. Het kabinet vraagt om verduidelijking van deze definitie en is van mening dat het gehanteerde eigenaarschaps-criterium (>50%) te strikt is geformuleerd. Het kabinet zal de precieze impact hiervan op Nederlandse bedrijven nader onderzoeken, en zal er in de onderhandelingen op inzetten dat bedrijven die in essentie een Nederlands of Europees karakter hebben, niet buiten de boot vallen. Daarnaast benadrukt het kabinet dat de definitie de noodzakelijke internationale samenwerking met betrouwbare, gelijkgestemde partners niet in de weg mag staan. In die context hecht het kabinet er tevens aan dat de voorgestelde maatregelen, waaronder die op het gebied van overheidsopdrachten, in overeenstemming met de internationale verplichtingen van de EU zoals die van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en EU-handelsovereenkomsten, worden vormgegeven.

Het kabinet steunt de inzet op 'Strategische Projecten' met een grensoverschrijdende benadering die de gehele waardeketen beslaat, en de vereisten dat projecten substantieel bijdragen aan Unie-brede weerbaarheid, welvaart en onmisbaarheid. 'Strategische Projecten' moeten in de kern duurzaam economisch levensvatbaar zijn. Effectieve vraagcreatie dient een inherent onderdeel van het projectontwerp te worden, zodat projecten succesvol blijven en kunnen meebewegen met

toekomstige technologische generaties. Het kabinet heeft echter serieuze zorgen over de voorgestelde *governance*, waarbij de Commissie een onevenredig grote rol krijgt in de projectselectie en procedurele helderheid ontbreekt. Hoewel prioritering via de ESB zou moeten verlopen, legt Artikel 19 het *Advanced Manufacturing Project* direct dwingend vast als strategisch project. Het kabinet is niet per se tegen dit project, maar de huidige vorm — waarin formele afstemming met lidstaten feitelijk wordt gepasseerd — is inconsistent met de beschreven processen met betrekking tot 'Strategische Projecten'. Tevens plaatst het kabinet kanttekeningen bij de voorgestelde projecten onder Annex II en of deze daadwerkelijk voldoen aan de gestelde eisen. Door de eenzijdige nadruk op productiefaciliteiten en weerbaarheid dreigen ambities op onmisbaarheid, welvaart en vraagcreatie ondergesneeuwd te raken. Het kabinet zal daarom pleiten voor een meer transparante selectieprocedure met sterkere sturing door de lidstaten via de ESB. Selectie moet primair plaatsvinden op basis van excellentie en de bijdrage aan zowel onmisbaarheid als weerbaarheid, waarbij de mate van nationale cofinanciering niet doorslaggevend mag zijn voor deelnemende partijen. Met het oog hierop zal het kabinet zich maximaal inzetten om te borgen dat het Nederlandse bedrijfsleven en kennisecosysteem een prominente positie kunnen innemen binnen deze strategische projecten, in lijn met de ambities uit de Semicon Visie 2035.

Het kabinet verwelkomt het aanmerken van *ESTI's* en *Strategische Projecten* als uitzonderlijk nationaal belang en in het kader van milieuwetgeving de juridische status van '*overriding public interest*' om vergunningverleningsprocedures te stroomlijnen en versnellen. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat bij de versnelling van het vergunningsverleningsproces rekening moet worden gehouden met de realiteit waarin omgevingsdiensten opereren.

Tevens is het kabinet positief over het faciliteren van één centraal aanspreekpunt, de *one stop shop* voor vergunningverlening en aanverwante procedures en het gebruik van de *European Business Wallet* hiervoor⁶. Het kabinet constateert echter dat de precieze rolverdeling en de samenhang tussen het *single access portal*, de *European Business Wallet* en de *one-stop shop* niet eenduidig uit het voorstel blijken. Het kabinet acht daarom nadere verduidelijking van deze onderdelen en de samenhang hiertussen wenselijk.

Daarnaast is het kabinet van mening dat de coördinatie van vergunningverlening maatwerk vereist en afhankelijk moet zijn van de aard, omvang en locatie van een project. Daarbij dient voldoende ruimte te bestaan om per geval te bepalen welk bestuursniveau, het Rijk, de provincie of de gemeente, het meest geschikt is om de regie te voeren. Het kabinet acht het van belang dat de voorgestelde systematiek aansluit bij bestaande nationale bevoegdheidsverdelingen en instrumenten, waaronder de coördinatieregeling uit de Omgevingswet en zal zich inzetten voor een formulering die lidstaten expliciet de ruimte biedt bestaande nationale systemen te handhaven.

Het kabinet staat positief tegenover het concept van *European Semiconductor Regions of Excellence*. Deze aanpak sluit goed aan bij de sterke Nederlandse ecosystemen en gebiedsgerichte aanpak, en biedt kansen voor de profilering van opkomende regio's en bredere regionale

⁶ Kamerstuk II 2025/2026, 22 112, nr. 4232, BNC-fiche Verordening Europese Business Wallet

ontwikkeling. Het kabinet vraagt echter om verheldering over de bepalingen in Artikel 26, lid 3 met betrekking tot de reikwijdte en exacte implicaties voor regio's die dit specifieke label niet dragen, of voor innovatieve bedrijven die buiten deze geselecteerde clusters gevestigd zijn. Het kabinet zal er in de onderhandelingen op toezien dat innovatieve bedrijven buiten deze regio's niet worden benadeeld of uitgesloten.

Het kabinet verwelkomt de meer strategische positionering van de ESB en de grotere betrokkenheid van de industrie. Het kabinet benadrukt echter dat de ESB een doorslaggevende, sturende rol moet hebben in de prioritering van *Grand Challenges* en strategische projecten. Hoewel het voorstel deze sturing benoemt, stelt het kabinet vast dat de concrete invulling en voorsortering in de bijgevoegde Annexen al zeer vergaand en gedetailleerd zijn. Dit beperkt de beoogde flexibiliteit en de strategische sturing door de lidstaten in de praktijk. Het kabinet zal er in de onderhandelingen op aandringen dat de Annexen de ESB niet buitenspel zetten, zodat de *board* daadwerkelijk de ruimte behoudt om bij te sturen.

Het kabinet steunt in beginsel de strategische inzet van aanbestedingen en de introductie van een niet-financieel weerbaarheids criterium om de Europese chipsector te stimuleren. Wel zijn nadere duiding en mogelijke aanscherping nodig om de effectiviteit voor het Europese ecosysteem en weerbaarheid te kunnen beoordelen, ook in samenhang met de herziening van *Cybersecurity Act*. Het kabinet acht het van belang dat de verhouding tussen de Chips Act 2.0, de herziene *Cybersecurity Act* (CSA II), de NIS2-richtlijn en de *Cyber Resilience Act* (CRA) helder wordt afgebakend.

In het CAII voorstel is de mate van verplichting onduidelijk, vage criteria zoals een '*sufficient risk*' en het ontbreken van duidelijke drempelwaarden maken onduidelijk wanneer verplichtingen gelden en wie hierover finale bevoegdheid heeft. Waarbij het kabinet kritisch is op de vrijblijvendheid, en de introductie mist van een zwaardere bepaling of directe verplichting voor grootschalige Europese projecten, zoals AI-gigafabrieken. Het kabinet is bovendien kritisch over de elementen van de vereiste ketenanalyses, waarbij het onduidelijk is hoe ver terug in de toeleveringsketen overheden en inschrijvers moeten graven.

Specifiek voor de *risk-prone sectors* vraagt het kabinet om verduidelijking over de reikwijdte van de verplichtingen waarbij ook de link met verplichtingen in andere sectorale wetgeving zoals de IAA moet worden verhelderd. Het kabinet onderschrijft het belang van het bieden van ondersteuning aan entiteiten buiten de publieke sector om vergelijkbare toeleveringsketenanalyses uit te kunnen voeren en dat de Commissie richtsnoeren kan uitbrengen met voorstellen voor methodologie van deze analyses en mogelijke bijbehorende mitigerende maatregelen. Tevens erkent het kabinet de noodzaak om mitigerende maatregelen te kunnen opleggen in situaties van dringende strategische afhankelijkheden. Hierin is het van belang om heldere afspraken te maken over methodes van risico-inschatting en drempelwaardes. Het kabinet zal in de onderhandelingen inzetten op een heldere afbakening en drempelwaardes, om dubbelingen met andere sectorale

wetgeving en disproportionele administratieve lasten of rechtsonzekerheid voor zowel het bedrijfsleven als de uitvoerende instanties in de lidstaten te voorkomen.

Het kabinet verwelkomt de doorlopende inzet op crisisparaatheid en erkent dat effectieve crisismechanismen en een sterke informatiepositie essentieel zijn om verstoringen in de halfgeleiderswaardeketen tijdig te mitigeren. Het kabinet benadrukt hierbij het belang van complementariteit met aangekondigde initiatieven voor monitoring en crisisrespons upstream in de keten, zoals het *Critical Raw Materials Centre* voor kritieke grondstoffen dat is aangekondigd onder het *ResourceEU Action Plan*. Daarnaast zal het kabinet vragen om nadere onderbouwing van de voorgestelde crisismechanismen, in relatie tot andere, al bestaande crisismechanismen zoals de interne-marktnood- en weerbaarheidswet (IMERA). Ook vraagt het kabinet om een duidelijkere afbakening van de voorgestelde pre-crisis- en crisisfasen. Het blijft onduidelijk welke drempelwaarden worden gehanteerd.

Het voorgestelde *Business-to-Business Semiconductor Supply Chain Platform* is in essentie een positief initiatief om de transparantie te vergroten, mits er sprake is van een brede en intrinsieke *buy-in* vanuit het bedrijfsleven. Het is tevens noodzakelijk dat de Commissie verduidelijkt hoe zij onvolledige informatie over de mondiale waardeketen denkt aan te vullen, wie het beheer van dit platform op zich neemt, hoe misbruik van bedrijfsgevoelige gegevens wordt voorkomen en hoe dit zich verhoudt met de voorstellen in de *Communication on Strengthening of the EU Economic Security*, zoals het voorgenomen *Economic Security Information Hub*. Hierbij benadrukt het kabinet dat pre-crisis- en crisismaatregelen proportioneel moeten blijven en de administratieve en operationele druk op ondernemingen niet onevenredig mogen verzwaren.

Het kabinet verwelkomt de mogelijkheid voor de Commissie om Strategische Partnerschappen voor Halfgeleiders te kunnen sluiten met bestaande en opkomende internationale partners, met als doel om samenwerking binnen de waardenketen en de weerbaarheid van de toeleverketen zelf te bevorderen. Dit sluit aan bij de Nederlandse inzet om mondiale samenwerking in de keten te versterken. Van groot belang acht het kabinet daarbij de kaderstellende rol voor de ESB die in dit proces is opgenomen, bij het formuleren van prioriteiten, criteria en strategische doelstellingen. Het kabinet onderstreept daarbij dat Europese partnerschappen complementair dienen te zijn aan nationale inspanningen. Het is goed dat de Commissie nadrukkelijk de synergie met inspanningen van lidstaten zelf zal opzoeken, in lijn met de Nederlandse opvatting over subsidiariteit. Bovendien zullen partnerschappen coherent zijn met andere initiatieven zoals *Global Gateway* en de *International Digital Strategy*. Het kabinet zal zich inzetten voor een proactieve rol van de ESB en mist in het voorstel nog een integrale aanpak op basis van een analyse van kansen en risico's voor elk van de voorgenomen partnerschappen.

c) *Eerste inschatting van krachtenveld*

Met het Techsoevereiniteitspakket wil de Commissie in het algemeen een grotere regierol pakken en proactief beleid voeren over de gehele digitale waardeketen. Deze aanpak, en daarmee de voorgestelde aanpak in CAII, wordt verwelkomd op hoofdlijnen door zowel grote als kleine lidstaten. Het Europees Parlement pleit in dit kader voor verregaandere maatregelen. Het is nog niet bekend in welke commissie het voorstel wordt behandeld en wie de rapporteur voor het voorstel is.

In de aanloop naar de publicatie van de *Chips Act* 2.0 heeft Nederland de Semicon Coalitie opgezet welke opriep tot een ambitieus EU halfgeleider beleid gestoeld op *indispensability, resilience & prosperity*. Deze ambitie wordt nog steeds door alle lidstaten gedeeld met wel accentverschillen tussen meer focus op geavanceerde en meer volwassen technologieën. Er zal naar verwachting verschil van mening zijn tussen de lidstaten over wat de definitie van een *domestic undertaking* moet inhouden. Ook hebben lidstaten met een zwakkere halfgeleiderindustrie zorgen uitgesproken over hoe zij gepasseerd kunnen worden met de nieuwe *Chips Act*. Verder zal het project van een geavanceerde halfgeleiderproductiefaciliteit in de EU ook tot verdeeldheid leiden bij de lidstaten.

4. Beoordeling bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit

a) Bevoegdheid

Als onderdeel van de toets of de EU mag optreden in overeenstemming met de EU-verdragen toetst het kabinet of de EU handelt binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar door de lidstaten in de EU-verdragen zijn toegedeeld om de daarin bepaalde doelstellingen te verwezenlijken. Het oordeel van het kabinet is positief over de bevoegdheid van de EU voor het voorstel voor de CAII. Het voorstel voor de CAII ziet namelijk op aspecten van functioneren van de interne markt en industriebeleid. Het voorstel is daarom gebaseerd op de artikelen 4, lid 2a en 6b, 114, lid 1, en 173, lid 3, VWEU. Artikel 4 VWEU legt de grondslag voor de bevoegdheidsverdeling tussen de Unie en de lidstaten, met name op terreinen zoals de interne markt, industriebeleid en digitale regelgeving. Artikel 114 VWEU geeft de EU de bevoegdheid om maatregelen vast te stellen inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van lidstaten die die instelling en de werking van de interne markt betreffen. Op het terrein van de interne markt heeft de EU een gedeelde bevoegdheid met de lidstaten, zoals vastgelegd in artikel 4, lid 2, onder a, VWEU. Artikel 173, lid 3, VWEU, geeft de EU de bevoegdheid om maatregelen te nemen ter versterking van het concurrentievermogen van de Europese industrie, zonder harmonisatie van nationale wetgeving. Deze rechtsgrondslag is passend voor het ondersteunen van onderzoek, innovatie en industriële inzet van nieuwe technologieën, zoals *quantumchips* en fotonica. Op dit terrein is sprake van een ondersteunende bevoegdheid van de EU, zoals vastgelegd in artikel 6, onder b, VWEU, die de eigen bevoegdheden van de lidstaten onverlet laat.

b) Subsidiariteit

Als onderdeel van de toets of de EU mag optreden conform de EU-verdragen, toetst het kabinet de subsidiariteit van het voorstel. Dit houdt in dat het kabinet, op de gebieden die niet onder de exclusieve bevoegdheid van de Unie vallen, toetst of de doelstellingen van het voorstel niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt,

maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie kunnen worden bereikt.

Het oordeel van het kabinet is positief over de subsidiariteit van het voorstel voor de CAII. De verordening heeft tot doel de veerkracht, technologische soevereiniteit en concurrentiepositie van de Europese halfgeleidersector te versterken, evenals de voorzieningszekerheid van kritieke chips voor strategische sectoren zoals defensie en gezondheidszorg.

Gezien het grensoverschrijdende en mondiale karakter van de halfgeleidersector en de sterke onderlinge afhankelijkheid van lidstaten voor verschillende schakels in de waardeketen kunnen deze doelstellingen onvoldoende door individuele lidstaten worden verwezenlijkt. Een EU-brede aanpak is daarom noodzakelijk.

De halfgeleidersector kenmerkt zich bovendien door hoge kapitaalintensiteit, waarbij de benodigde investeringen in onderzoek, opschaling en productiefaciliteiten de draagkracht van individuele lidstaten en zelfs grote lidstaten te boven gaan. Door gezamenlijk op te treden kunnen lidstaten binnen de Europese interne markt schaalvoordelen realiseren en kritische massa bereiken die nodig is om de Europese positie in de mondiale halfgeleidermarkt te versterken. Daarnaast is de sector gevoelig voor geopolitieke spanningen. Om op dit wereldtoneel relevant te blijven, is een gecoördineerde Europese aanpak essentieel.

De verordening voorziet in een Europees kader voor crisisbeheersing, dat de lidstaten in staat stelt om gezamenlijk en gecoördineerd op te treden bij verstoringen in de toeleveringsketen. Dit voorkomt fragmentatie van de Europese interne markt en belemmeringen voor het vrij verkeer als gevolg van nationale maatregelen en zorgt voor een gelijk speelveld binnen de interne markt. Het kabinet erkent het grensoverschrijdende karakter van de waardeketen en de voordelen van het optreden als Europees blok in crisissituaties.

Het kabinet is om deze redenen van mening dat optreden op het niveau van de EU is gerechtvaardigd. Bovendien kan een wijziging van bestaande EU-regelgeving slechts op EU-niveau plaatsvinden.

c) Proportionaliteit

Als onderdeel van de toets of de EU mag optreden conform de EU-verdragen, toetst het kabinet of de inhoud en vorm van het optreden van de Unie niet verder gaan dan wat nodig is om de doelstellingen van de EU-verdragen te verwezenlijken. Het oordeel van het kabinet is positief met enkele kanttekeningen.

De verordening heeft tot doel de veerkracht, technologische soevereiniteit en concurrentiepositie van de Europese halfgeleidersector te versterken, evenals de voorzieningszekerheid van kritieke chips voor strategische sectoren. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstellingen te bereiken, omdat het een gedifferentieerde en doelgerichte aanpak biedt die inspeelt op de specifieke uitdagingen van de sector. Zo voorziet de verordening in ondersteuning van onderzoek en innovatie via de *Chips for Europe Initiative 2.0*, in financiële steun voor strategische projecten

en in maatregelen voor crisisbeheersing. Deze instrumenten zijn geschikt om de technologische achterstand van Europa op het gebied van geavanceerde chips te verkleinen en de afhankelijkheid van derde landen te verminderen.

Daarnaast gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat het zich richt op specifieke knelpunten in de toeleveringsketen en flexibiliteit biedt voor lidstaten om nationale prioriteiten te stellen binnen het Europese kader.

Ook biedt de verordening ruimte voor aanvullende nationale maatregelen, zoals cofinanciering van strategische projecten, mits deze in lijn zijn met de Europese staatssteunregels.

Het kabinet heeft echter vragen bij de proportionaliteit van bepaalde financiële en bestuurlijke aspecten van de verordening. De nadruk op co-financiering brengt risico's mee voor het gelijke speelveld. Het kabinet vraagt de Commissie daarbij aandacht te besteden aan het risico op sub-optimalisatie in de Europese halfgeleidersector. Het kabinet heeft als aanjager van de (verklaring van de) *Semicon Coalition* gevraagd om versterking van de waardenketen en inzet op versterking en creëren van *controlpoints*, met als startpunt de vraagzijde. Indien in de uitvoering te veel nadruk op productiefaciliteiten zou worden gelegd, leidt dit niet automatisch tot versterkte vraag naar chips in de EU en vermindert dit niet onze afhankelijkheid van ontwerp van niet-EU chips en digitale infrastructuren. Te veel focus op één marktsegment en weerbaarheid in plaats van op het opbouwen van Europese sterktes en onmisbaarheid in de keten zou de maatregel niet proportioneel laten bijdragen aan het overkoepelende doel. Het kabinet zet daarom in op een sterkere borging van de rol van de lidstaten in de selectie van *Strategic Projects*.

Tot slot vraagt het kabinet om een verduidelijking van de administratieve lasten voor bedrijven ten aanzien van het mechanisme voor crisisrespons en -voorbereiding. Het kabinet constateert dat in vergelijking met de eerste *Chips Act* uit 2023 de Commissie toegenomen bevoegdheden krijgt op gebied van crisiscoördinatie, die onder meer ziet op een *business-to-business* platform en mogelijkheden van de Commissie om bedrijven tot actie te manen in de "preventieve fase", dus voordat er een crisis op is getreden. Het kabinet erkent de noodzaak om informatie te verzamelen en mitigerende maatregelen te kunnen opleggen in situaties van dringende strategische afhankelijkheden. Het kabinet benadrukt hier wel dat verplichtingen in het kader van crisisinterventie, zoals verplichte informatieverzoeken aan bedrijven en prioriteitsorders, grijpen diep in op de marktwerking en contractvrijheid. Het kabinet acht deze bevoegdheden alleen proportioneel als ze strikt worden beperkt tot extreme noodsituaties, en vooraf nauwkeurig worden afgestemd met de lidstaten via de *European Semiconductor Board*. Het voorstel ziet hier nu voldoende op toe.

5. Financiële consequenties, gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Consequenties EU-begroting

Het Commissievoorstel voor de *Chips Act* 2.0 voorziet voor de huidige MFK-periode (tot en met 2027) niet in een directe herallocatie van operationele middelen. Het kabinet vindt dat, indien er

toch herallocatie moet plaatsvinden, de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting.

De Commissie erkent in het voorstel en de *Impact Assessment* expliciet dat de toekomstige operationele financiering van de Unie volledig afhankelijk is van de uitkomsten van de onderhandelingen over het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK 2028-2034).

Desalniettemin schetst de Commissie in de *Impact Assessment* onder de voorkeursoptie die is opgenomen in het wetsvoorstel (Beleids optie 2) vergaande financiële scenario's. Zo wordt voor het aanpakken van de kwetsbaarheden in de geavanceerde chipsproductie (*front-end manufacturing*) ingezet op een publiek-private investeringsomvang van circa EUR 40 miljard middels het nieuwe instrument 'Strategische Projecten'. Uitgaande van een staatssteunintensiteit van 30 tot 40 procent, raamt de Commissie de benodigde totale publieke middelen (EU en lidstaten samen) op EUR 15 miljard. De Commissie wijst het voorgestelde ECF aan als de primaire bron voor de EU-financiering en noemt de cohesiefondsen als mogelijke nationale financieringsbron.

Voor de overige grootschalige onderdelen van het voorstel, zoals het *Chips for Europe Initiative 2.0*, legt de Commissie in dit stadium nog geen budgettaire claims, deze zullen pas worden gealloceerd in de context van de formele onderhandelingen over het MFK 2028-2034. Wel wordt in de impact assessment de verwachting geschept dat deze budgetten onder het nieuwe MFK, komend uit het ECF en FP10, zullen worden verhoogd ten opzichte van huidige budgetten komend uit *Horizon* en *Digital Europe* middelen uit het huidige MFK.

Tevens claimt de Commissie, in het wetsvoorstel een operationeel budget van EUR 70 miljoen voor de oprichting en het beheer van het *Business-to-Business Semiconductor Supply Chain Platform* in de MFK-periode (2028-2034). De Commissie stelt ook voor dit bedrag te financieren uit het nieuw op te richten ECF.

Het kabinet neemt kennis van de in de *impact assessment* genoemde bedragen. Het voorstel zelf lijkt niet vooruit te lopen op de besluitvorming over de MFK-periode 2028-2034 en beschrijft vooral de mogelijkheid tot EU-financiering. Hoewel het kabinet erkent dat het ECF waarschijnlijk de primaire financieringsbron voor de halfgeleiderindustrie op EU-niveau zal zijn, en het kabinet halfgeleider technologie ook als prioriteit onder het ECF ziet,⁷ merkt het kabinet wel op dat hiermee vooruitgelopen wordt op de integrale weging van middelen na 2027 en de keuzes die in de implementatie van het ECF gemaakt moeten gaan worden. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027.

Wel vraagt het kabinet aan de Commissie om daarbij aandacht te besteden aan het risico op sub-optimalisatie in de Europese halfgeleidersector. Het kabinet heeft als aanjager van de (verklaring van de) *Semicon Coalition* gevraagd om versterking van de gehele waardeketen, met als startpunt de vraagzijde. Indien in de uitvoering te veel nadruk op productiefaciliteiten zou worden gelegd,

⁷ Kamerstukken II, 2024/25, 22 112, nr. 4153, BNC-fiche ECF

leidt dit niet automatisch tot versterkte vraag naar chips in de EU en vermindert dit niet onze afhankelijkheid van ontwerp van niet-EU chips en digitale infrastructuur. Te veel focus op één marktsegment zou de maatregel niet proportioneel laten bijdragen aan het overkoepelende doel.

Tot slot benoemt het voorstel dat binnen de Commissie additionele FTE's nodig zullen zijn voor uitvoering van verschillende nieuwe taken onder het voorstel, zoals het *Business-to-Business* platform en uitvoering 'Strategische projecten', met een totaal van 19 FTE waarbij een deel kan worden opgevangen door heralloceren van personele inzet bij de EC. Het kabinet is van mening dat de ontwikkeling van de administratieve uitgaven in lijn moeten zijn met de ER-conclusies van juli 2020 over het MFK-akkoord. Het kabinet is kritisch over de stijging van het aantal werknemers.

b) Financiële consequenties (incl. personele) voor rijksoverheid en/ of medeoverheden

Het voorstel betreft deels een uitbreiding en aanscherping van bestaand beleid (vervanging van de eerste Chips Act), maar introduceert ook fundamenteel nieuwe verplichtingen en instrumenten met mogelijke financiële impact. Op dit moment kunnen de exacte implementatie- en handhavingskosten voor de Nederlandse begroting nog niet volledig kwalitatief worden gekwantificeerd, aangezien deze mede afhangen van de precieze inrichting van de nationale structuren en de uitkomst van de MFK 2028-2034 onderhandelingen, wel kunnen indicaties worden gegeven. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

Voor R&D support bouwt het voorstel voort op de structuur van de *Chips Joint Undertaking*. Lidstaten die deelnemen aan de indirecte acties binnen dit programma zijn verplicht tot nationale cofinanciering (*matching*) van de projecten. Voor de Nederlandse cofinanciering van de activiteiten onder de *Chips Joint Undertaking* zijn reeds middelen beschikbaar op de begroting van het Ministerie van EZK. De exacte financiële omvang van de *Chips Joint Undertaking* is voor de periode vanaf 2028 momenteel nog indicatief en hangt direct samen met de Nederlandse ambities en de MFK-onderhandelingen. Zoals benoemd onder 5a, schept de impact assessment wel de verwachting dat er een verhoging van budgetten zal plaatsvinden wat daarbij ook impact heeft op de vraag voor nationale cofinanciering.

Het voorstel brengt potentieel omvangrijke financiële consequenties voor de rijksbegroting met zich mee. De Commissie raamt de benodigde totale publieke middelen (EU en lidstaten samen) voor deze grootschalige projecten in de geavanceerde chipsproductie (*front-end manufacturing*) op EUR 15 miljard incidenteel, echter is dit voor enkel één van de voorgestelde projecten. Voor de andere projecten onder Annex II worden kostenindicaties gegeven, echter wordt hier niet gereflecteerd op de verhouding publiek-private investeringen, tevens wordt niet benoemd hoeveel projecten de Commissie ambieert. De Commissie stelt dat gecoördineerde cofinanciering tussen de EU, lidstaten en de markt de budgettaire druk per lidstaat verlaagt in vergelijking met het solitair toekennen van staatssteun. Het staat lidstaten hierin vrij om zelf invulling te geven aan de mate van cofinanciering. Dit betekent dat er zal moeten worden afgewogen of nationale cofinanciering wenselijk is, bijvoorbeeld met het oog op de positie van het Nederlandse halfgeleidersysteem. .

De Commissie raamt dat de grootschalige publiek-private investeringen voor 'Strategische Projecten' onder de voorkeursoptie (Beleids optie 2) op de langere termijn substantiële, positieve netto fiscale stromen genereren die de initiële overheidssteun gedeeltelijk compenseren.

Uitgaande van een voorbeeldinvestering van EUR 40 miljard in 'Strategische Projecten' schat de Commissie dat dit zal leiden tot een stijging van EUR 6,6 miljard tot EUR 11,5 miljard aan extra jaarlijkse omzet (*revenue*) voor Europese halfgeleiderproducenten.

Op basis van macro-economische modellering raamt de Commissie dat deze extra marktactiviteit voor de EU een directe *fiscal returns* oplevert van tussen de EUR 380 miljoen en EUR 662 miljoen. Deze extra inkomsten voor de schatkist worden gedreven door vennootschapsbelasting over de extra chipomzet, alsmede door loonbelasting en sociale premies die voortvloeien uit de nieuw gecreëerde directe en indirecte werkgelegenheid. Hierbij is het echter van grote afhankelijkheid waar deze investeringen zullen landen waar dus ook de directe *fiscal returns* zullen landen.

Ter evaluatie van de huidige situatie constateert het kabinet dat er onder de operationele looptijd van de huidige *Chips Act* (1.0) tot dusver enkel cofinanciering is geweest voor projecten onder Pijler I, Chips JU en er geen nationale staatssteuninvesteringen zijn gedaan door Nederland onder pijler II, FOAK instrument. Tevens is de huidige beschikbare cofinanciering voor de Chips JU te laag om mee te doen met alle voor NL relevante projecten. Met de Semicon Visie 2035 en het daaruitvolgende gerichte programma op Semicon in lijn met de 'industriebrief met focus' heeft Nederland wel de ambitie voor een versterkte inzet op de halfgeleiderindustrie over de gehele waardeketen, die nauw aansluit bij de ambities in de CAII. "Hier wordt invulling aangegeven in lijn met de 'industriebrief met focus'.

De Commissie stelt in de *Impact Assessment* dat de terugkerende kosten voor lidstaten, specifiek voor het versnellen van vergunningverlening en de validatie van informatieverplichting binnen het crisis- en pre-crisismechanisme, gematigd van omvang zijn. Volgens de Commissie kunnen deze extra taken grotendeels worden opgevangen en geabsorbeerd binnen de bestaande nationale administratieve en ambtelijke structuren. Opvallend is dat de Commissie voor haar eigen apparaat wél een directe uitbreiding van de personele capaciteit noodzakelijk acht, maar een dergelijke structurele uitbreiding aan de kant van de lidstaten niet voorziet.

Daarnaast verplicht het voorstel lidstaten tot het inrichten van een *National Single Access Portal* voor de afhandeling van vergunningprocedures voor strategische projecten en Europese Semiconductor technologie initiatieven. De ontwikkeling, implementatie en het beheer van dit portaal zullen naar verwachting uitvoeringskosten met zich meebrengen voor de rijksoverheid. De exacte omvang van deze kosten is op dit moment nog niet inzichtelijk en zal mede afhangen van de nadere uitwerking van de vereisten in de verordening en de aansluiting op bestaande nationale systemen. Het voorstel voorziet daarbij in het gebruik van *European Business Wallets* voor de uitwisseling van informatie en documenten. Deze *Business Wallets* worden reeds ontwikkeld in het kader van andere Europese regelgeving. Het is op dit moment nog onduidelijk in hoeverre het

gebruik hiervan binnen de CAII aanvullende implementatie-, integratie- of beheerkosten voor Nederland met zich mee zal brengen.

Het voorstel introduceert het label *European Semiconductor Region of Excellence*. Dit brengt met zich mee dat provincies of regio's die dit label ambiëren, omvangrijke regionale investeringsplannen moeten opstellen. Naar verwachting past dit binnen de huidige activiteiten van regio's in Nederland die hier aanspraak op willen maken.

Daarnaast stelt de verordening dat lidstaten administratieve en rechterlijke procedures rondom vergunningverlening voor strategische projecten als 'urgent' moeten behandelen. Dit kan leiden tot extra personele druk en prioriteringskosten bij medeoverheden (provincies en gemeenten) die verantwoordelijk zijn voor de omgevingsvergunningen.

Tevens heeft het kabinet vraagtekens bij de verplichting om niet- vertrouwelijke informatie opgehaald in het kader van crisismonitoring aan de nationale statistische instanties van de lidstaten en aan de Commissie (Eurostat) te verstrekken, voor de productie van statistieken overeenkomstig Verordening (EU) 2024/3018. Het kabinet zal de Commissie hierover om opheldering vragen en inzetten op verduidelijkingen in het voorstel. Zonder duidelijkheid over toekomstige verplichtingen, leidt dit tot onzekerheid over de uitvoeringstaken voor het CBS. Het kabinet staat hier kritisch tegenover, mocht dit leiden tot aanvullende uitvoeringskosten.

c) Financiële consequenties en gevolgen voor regeldruk voor bedrijfsleven en burger

Het voorstel voor de Chips Act 2.0 heeft directe gevolgen voor de regeldruk van het Nederlandse bedrijfsleven, met name voor grotere marktpartijen en producenten in de halfgeleiderswaardeketen. Burgers worden door dit voorstel niet rechtstreeks geraakt in hun administratieve lasten.

De Commissie stelt in haar *impact assessment* dat de totale administratieve- en nalevingskosten gematigd en proportioneel zijn. In lijn met het '*Think Small First*'-principe worden micro-, kleine en middelgrote ondernemingen (mkb/SMEs) volledig vrijgesteld van de verplichte rapportage- en informatieplichten onder het pre-crisis- en crisismechanisme (Pilaar III). De regeldruk concentreert zich hiermee uitsluitend op grotere, systeemrelevante halfgeleiderbedrijven (zoals chipfabrikanten en essentiële toeleveranciers). Deze vrijstelling is echter niet terug te zien het wetsvoorstel, wel wordt hier benoemd dat expliciet rekening zal worden gehouden met regeldruk voor het mkb. Het kabinet zal verduidelijking vragen over de vrijstelling voor het MKB en zal erop toezien dat eventuele additionele regeldruk proportioneel is.

Voor deze specifieke groep grotere bedrijven leidt het voorstel tot verschillende vormen van regeldruk. Zoals aangegeven in 3b wordt opgeroepen tot verdere verduidelijking van de verschillende verplichtingen in het kader van crisismonitoring.

Afgeleid vanuit de *impact assesment* is er enerzijds sprake van eenmalige regeldrukkosten, het aansluiten op het *Business-to-Business Semiconductor Supply Chain Platform*, met een schatting van EUR 100.000 per bedrijf met terugkerende kosten van EUR 50.000. Deelname aan het platform is vrijwillig. Indien er bovendien formeel een crisisfase wordt geactiveerd of een *information request* wordt gedaan naar bedrijven buiten het platform wordt hiervoor een schatting van EUR 2782 per bedrijf gegeven.

Nederland heeft een van de belangrijkste halfgeleiderclusters van Europa (met wereldspelers in de machinebouw, chipontwerp, assemblage en gespecialiseerde toeleveranciers). Een realistische en representatieve aanname binnen dit type EU-beleid is dat Nederland ongeveer 10% tot 15% van de grotere, kritieke marktpartijen binnen de Europese waardeketen (de door de Commissie geïdentificeerde 483 grote bedrijven) voor zijn rekening neemt. Dit vertaalt zich naar schatting 48 tot 72 grote bedrijven in Nederland die direct onder deze verplichtingen zullen vallen. Voor de gezamenlijke Nederlandse bedrijven betekent dit eenmalig tussen de € 4,8 miljoen en € 7,2 miljoen en jaarlijks terugkerende kosten: Bij € 50,000 per bedrijf voor het structureel operationeel houden en voeden van het platform, stijgen de bedrijfseigen kosten voor de Nederlandse sector met structureel € 2,4 miljoen tot € 3,6 miljoen per jaar, ervan uitgaande dat de Nederlandse bedrijven zich aansluiten bij het platform. Daarbij wordt de notie gegeven dat private initiatieven die geaggregeerde *Supply chain intelligence* leveren stukken duurder zal zijn voor individuele bedrijven.

Daarnaast wijst de Commissie op aanzienlijke private kostenbesparingen door efficiëntiewinst: de versnelde vergunningverlening vermindert vertraging gerelateerde kapitaalkosten voor marktpartijen met naar schatting EUR 625 miljoen per representatieve geavanceerde faciliteit.

Reactie kabinet advies ATR

Het Adviescollege toetsing regeldruk kwam tot de volgende adviespunten ten aanzien van het BNC-fiche:

1. ATR adviseert de Commissie te bewegen tot een toezegging hoe en wanneer de totale regeldruk van de subsidiemodules van de CAII in beeld zal worden gebracht.
2. ATR adviseert een uitbreiding van CAII-aanbestedingseisen naar aanbestedingen door NIS2- en CAII-bedrijven pas te overwegen als de regeldrukeffecten daarvan in beeld zijn gebracht.

Het kabinet deelt de zorgen van het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) over het ontbreken van een integraal beeld van de regeldruk bij de subsidiemodules van de Chips Act 2.0 (CAII), zolang de financiële kaders onduidelijk zijn. In lijn met het ATR-advies zal het kabinet er op aandringen dat de Europese Commissie nader naar deze regeldruk kijkt bij de totstandkoming van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) en de uitwerking van gedelegeerde handelingen, zodat administratieve lasten strikt worden geminimaliseerd.

Ten aanzien van de CAII-aanbestedingseisen brengt het kabinet een nuance aan: de veronderstelling dat deze generiek worden uitgebreid naar alle NIS2-bedrijven is niet accuraat.

Eventuele verplichtingen richten zich via een *Implementing Act* en in samenspraak met de *European Semiconductor Board* (ESB) specifiek op risicogevoelige sectoren (*Risk-Prone Sectors*), waarbij dwingende maatregelen pas gelden bij een objectief *sufficient risk* en onvoldoende sectorinspanning. Hoewel de reikwijdte hiermee restrictiever is, onderschrijft het kabinet dat de exacte regeldruk voor deze sectoren momenteel onduidelijk is en cumulatie met de NIS2-richtlijn een reëel risico vormt.

Het kabinet zal daarom aandringen op een nadere impactanalyse door de Commissie om disproportionele lasten te voorkomen. Indien de Commissie geen acties onderneemt op het nader in beeld brengen van de regeldrukeffecten van de subsidiemodules (1) en aanbestedingseisen (2), zal het kabinet zelf acties ondernemen om de regeldruk te ramen.

d) Gevolgen voor concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Met het Techsoevereiniteitspakket kiest de Commissie voor pro-actievere aanpak om risicovolle strategische afhankelijkheden in de digitale waardeketen te verminderen. Het pakket heeft al geleid tot negatieve reacties van buitenlandse overheden en bedrijven die waarschuwen voor een té protectionistische houding. Hoewel deze geïntegreerde ketenbenadering het Europese concurrentievermogen en de weerbaarheid op lange termijn kan verbeteren, moet ook rekening worden gehouden met mogelijke reacties en/of vergeldingsmaatregelen van variërende ordergrootte tegen de EU in het algemeen.

De CAII beoogt de concurrentiekracht van de Europese halfgeleiderketen te verbeteren door de introductie van vraaggerichte instrumenten, zoals vraagversnellers en innovatieve aanbestedingen, die de afzet van lokaal ontworpen en geproduceerde chips moeten stimuleren. De Commissie stelt in haar *impact assessment* dat deze aanpak, in synergie met de CADA, marktkansen vergroot en de marktintroductie van sleuteltechnologieën zoals (geïntegreerde) fotonica versnelt. Het kabinet ziet aanknopingspunten in deze verschuiving naar onmisbaarheid en unieke niches om het Europese verdienvermogen op de lange termijn te versterken. Daar staat tegenover dat het kabinet waakt voor prijsopdrijvende effecten verderop in de keten door de sterke focus op lokale integratie, en onnodige toename van regeldruk door het nieuwe B2B-monitoringplatform wil voorkomen om het vestigingsklimaat niet te verslechteren. Daarnaast vraagt het kabinet aandacht voor een integraal Europees kader voor de voorgestelde sectorspecifieke versnelling van vergunningen, waarbij kritisch gekeken zal worden naar de uitvoerbaarheid voor de overheid en de aansluiting bij bestaande nationale procedures.

De CAII heeft geopolitieke gevolgen, omdat deze direct raakt aan de open strategische autonomie van de EU op het gebied van één van de meest sensitieve technologieën en beoogt de risicovolle strategische afhankelijkheden van derde landen af te bouwen. Met name de voorstellen rond de exclusieve toegang tot het *B2B-supplychainplatform* voor EU-ondernemingen, de definitie van *domestic undertakings* en leveringszekerheidscriteria die worden toegepast bij publieke aanbestedingen of strategische projecten raken aan geopolitieke verhoudingen en kunnen door partnerlanden als protectionistisch of marktversturend worden ervaren. Het kabinet vindt het van

essentieel belang dat deze maatregelen en de criteria voor internationale partnerschappen binnen de ESB transparant, proportioneel en conform de internationale verplichtingen van de EU (waaronder die van de Wereldhandelsorganisatie, WTO en EU-handelsovereenkomsten) zijn, om internationale handelsrelaties en de toelevering van schaarse grondstoffen niet in gevaar te brengen. Uitgangspunt van het kabinet is dat de samenwerking met betrouwbare en gelijkgestemde handelspartners zo min mogelijk moet worden belemmerd en dat dergelijke maatregelen gebaseerd zijn op objectieve risicobeoordelingen, juridisch voorspelbaar zijn en verenigbaar blijven met internationale verplichtingen en het functioneren van de interne markt mede gelet op het risico van internationale tegenreacties.

6. Implicaties juridisch

a) Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving en/of sanctionering beleid (inclusief toepassing van de lex silencio positivo)

Het voorstel heeft naar verwachting gevolgen voor de nationale wet- en regelgeving, waarbij de omvang van de aanpassingen verschilt per onderdeel van het voorstel. Het voorstel is vormgegeven als verordening, waardoor de bepalingen in beginsel rechtstreeks toepasselijk zijn in de lidstaten. Niettemin vergt de uitvoering naar verwachting nationale implementatie in de vorm van institutionele en procedurele aanpassingen, met name op het terrein van vergunningverlening en interbestuurlijke coördinatie.

Het voorstel schrijft niet de toepassing van de lex silencio positivo voor, maar verlangt wel een maximale versnelling van vergunningverlening voor strategische projecten. In Nederland zal hiervoor naar verwachting aansluiting worden gezocht bij bestaande instrumenten onder de Omgevingswet, in het bijzonder het projectbesluit, dat kan worden ingezet voor gecoördineerde en integrale besluitvorming over complexe ruimtelijke projecten.

b) Gedelegeerde en/of uitvoeringshandelingen, incl. NL-beoordeling daarvan

Het voorstel voor de CAII kent de bevoegdheid toe aan de Europese Commissie om gedelegeerde handelingen vast te stellen als bedoeld in artikel 290 VWEU. Deze bevoegdheid is neergelegd in de artikelen 12, lid 2 en 3 en 17, lid 1, van het voorstel in samenhang met artikel 55 van het voorstel en betreft de bevoegdheid om bijlagen I, II en III van het voorstel te kunnen wijzigen. Deze bijlagen betreffen (I) een technische beschrijving van de reikwijdte van acties beschreven in de CAII, (II) Prioritaire onderwerpen voor Strategische Projecten, en (III) Indicatoren voor de monitoring van de implementatie van de CAII. De bevoegdheidsdelegatie is beperkt tot wijziging van de inhoud van deze bijlagen. Nu het gaat om de aanpassing van niet-essentiële onderdelen van de wetgevingshandeling, is delegatie juridisch mogelijk. Het kabinet acht de inhoud van de bijlagen naar hun aard en strekking niet-essentieel, waardoor overdracht van deze bevoegdheid aan de Commissie passend wordt geacht. Het betreft met name technische en operationele elementen die naar verwachting relatief frequent aanpassing behoeven om aansluiting te houden bij technologische en marktontwikkelingen. Het kabinet acht de keuze voor delegatie daarom doelmatig en proportioneel.

De tekst voor de bevoegdheidsdelegatie komt bovendien overeen met de toepasselijke modelbepaling uit het IIA Beter Wetgeven. Het kabinet kan derhalve instemmen met de voorgestelde bevoegdheidsdelegatie voor het vaststellen van gedelegeerde handelingen. Het voorstel kent daarnaast de bevoegdheid toe aan de Europese Commissie om uitvoeringshandelingen vast te stellen in de zin van artikel 291 VWEU. Deze bevoegdheid is neergelegd in respectievelijk de artikelen 26, lid 1, 31, lid 2, 32, lid 1, 4 en 5, 39, 42 lid 8, en 50, lid 7 in samenhang met artikel 56 van het voorstel.

Artikel 26 (1) voorziet in de instelling van een label "Excellente Europese Halfgeleider Regio" dat door de Commissie kan worden toegekend aan een regio op voorstel van een regionale autoriteit, met expliciete steun van de betrokken lidstaat. Het kabinet staat positief tegenover deze bepaling en acht de keuze voor een uitvoeringshandeling passend, aangezien het gaat om de uniforme toepassing van vooraf vastgestelde criteria bij de toekenning van een EU-label.

Artikel 31 (2): de Commissie krijgt de bevoegdheid om vast te stellen voor welke toeleverancierssectoren aanbestedende diensten een security of supply declaration moeten opvragen bij overheidsopdrachten. Hoewel dit op zichzelf kan worden gezien als een technische uitwerking van de verordening, bepaalt de Commissie hiermee ook welke sectoren daadwerkelijk onder deze verplichting vallen. Daarom kan worden betoogd dat de Commissie niet alleen de verordening uitvoert, maar ook mede de reikwijdte ervan bepaalt. Dat roept de vraag op of een gedelegeerde handeling (artikel 290 VWEU) niet passender zou zijn dan een uitvoeringshandeling (artikel 291 VWEU).

Artikel 32 eerste en vijfde lid, voorzien daarnaast in de bevoegdheid voor de Commissie om bij uitvoeringsbesluit, na overleg met de ESB, sectoren aan te wijzen als risicogevoelig, alsmede deze aanwijzing in te trekken indien de risico's voldoende zijn gemitigeerd. Deze bevoegdheid heeft grotere gevolgen dan artikel 31, omdat de aanwijzing bepaalt welke delen van de halfgeleiderwaardeketen onder aanvullende maatregelen en toezicht kunnen vallen. De Commissie bepaalt daarmee feitelijk welke sectoren door het risicoregime van de verordening worden geraakt. Daarom bestaat hier een sterker argument dat sprake is van het nader invullen van de inhoudelijke reikwijdte van de verordening, hetgeen eerder wijst in de richting van een gedelegeerde handeling op grond van artikel 290 VWEU dan van een uitvoeringshandeling op grond van artikel 291 VWEU.

Artikel 32 (4) geeft de Commissie de bevoegdheid om bij uitvoeringsbesluit specifieke risicobeperkende maatregelen vast te stellen die door sectoren moeten worden toegepast voor bepaalde halfgeleiderproducten, nadat een sector als risicogevoelig is aangemerkt en is gebleken dat vrijwillige maatregelen onvoldoende worden nageleefd. Het kabinet acht de toekenning van deze uitvoeringsbevoegdheid passend, aangezien het gaat om het waarborgen van uniforme toepassing van maatregelen binnen de lidstaten. Tevens acht het kabinet de keuze voor een

uitvoeringshandeling gerechtvaardigd, omdat hiermee een consistente en direct werkbare implementatie van maatregelen kan worden geborgd.

Artikel 39 voorziet in de activering, verlenging en beëindiging van de crisisfase. Er is sprake van een halfgeleidercrisis als (a) ernstige verstoringen in de toeleveringsketen of handelsbelemmeringen binnen de EU leiden tot aanzienlijke tekorten aan halfgeleiders, tussenproducten of grondstoffen, én (b) deze tekorten de levering, reparatie of onderhoud van essentiële producten voor kritieke sectoren zodanig belemmeren dat dit ernstige negatieve gevolgen heeft voor de samenleving, economie of veiligheid van de EU. De Europese Commissie beoordeelt – bij signalen van een potentiële crisis – of aan deze voorwaarden is voldaan, waarbij zij de impact op de Europese halfgeleiderindustrie en kritieke sectoren meeweegt.

Bij concrete en betrouwbare aanwijzingen kan de Commissie, na raadpleging van de ESB, voorstellen om de crisisstatus te activeren middels uitvoeringshandeling, waarover de Raad uiteindelijk beslist. Aangezien de duur van de crisisfase in de tijd beperkt is en de Raad expliciet moet instemmen met de maatregel acht het kabinet de toekenning van de bevoegdheid mogelijk en wenselijk, gelet op de noodzaak tot gecoördineerde besluitvorming in crisissituaties.

Artikel 42 (8) geeft de Commissie de bevoegdheid om bij uitvoeringshandeling uniforme regels vast te stellen voor het functioneren van orders met prioriteit, zoals beschreven in artikel 42 (1-7). Bij activering van de crisisstatus kan de Commissie halfgeleiderbedrijven (inclusief strategische projecten en initiatieven) verplichten om *priority-rated orders* te accepteren en voorrang te geven boven andere contractuele verplichtingen. Deze maatregel geldt alleen voor afnemers uit kritieke sectoren of hun toeleveranciers die ondanks risicomitigatie getroffen worden door tekorten. De Commissie legt de verplichting op via een besluit, na raadpleging van de ESB en met inachtneming van proportionaliteit, haalbaarheid en de belangen van het bedrijf. Bedrijven krijgen eerst de kans om gehoord te worden en zijn niet aansprakelijk voor contractbreuk als gevolg van de verplichte prioritering. De Commissie stelt via een uitvoeringsbesluit nadere praktische en operationele regelingen vast voor de werking van *priority-rated orders*, volgens de in artikel 55, lid 6, bedoelde onderzoeksprocedure. Gelet op de aard van de maatregelen, die betrekking hebben op de toepassing van prioritaire orders met directe gevolgen voor ondernemingen en toeleveringsketens, valt de uitvoeringshandeling onder de categorie maatregelen met een significante impact als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van Verordening (EU) 182/2011. De toepassing van de onderzoeksprocedure ligt daarom in de rede, zodat lidstaten via het comité betrokken zijn bij de vaststelling van deze uitvoeringsregels.

Artikel 50 regelt de bescherming van vertrouwelijke informatie die wordt verkregen bij de uitvoering van deze verordening. Dergelijke informatie mag uitsluitend voor de doeleinden van de verordening worden gebruikt en wordt beschermd volgens EU- en nationale wetgeving. Niet-vertrouwelijke informatie wordt gedeeld met nationale statistische autoriteiten en Eurostat voor statistische doeleinden. Informatie verkregen via specifieke artikelen (14, 33, 35, 38, 41 en 46) valt onder beroepsgeheim en geniet bescherming volgens de regels voor EU-instellingen en nationale wetgeving. De Commissie, nationale autoriteiten en betrokkenen (zoals leden van het

Europees Halfgeleidercomité) zijn verplicht tot geheimhouding, met name om intellectuele eigendomsrechten en bedrijfsgevoelige informatie te beschermen. De Commissie zorgt voor gestandaardiseerde en veilige middelen voor het verzamelen, verwerken en opslaan van deze informatie. Informatie-uitwisseling met derde landen vindt alleen plaats in geaggregeerde vorm en onder strikte vertrouwelijkheidsafspraken, na notificatie aan het Europees Halfgeleidercomité. Voor de uitwisseling met derde landen wordt een enkel aanspreekpunt binnen de EU aangewezen. De Commissie kan op grond van artikel 50, 7e lid uitvoeringsbesluiten vaststellen om de praktische regelingen voor de behandeling van vertrouwelijke informatie nader te specificeren, op basis van opgedane ervaringen. Deze besluiten worden genomen volgens de in artikel 56, lid 2, genoemde onderzoeksprocedure.

Het kabinet verwelkomt het voornemen van de Commissie om voor dit belangrijke aspect aan het functioneren van het mechanisme nadrukkelijk aandacht te besteden en acht dan ook de toekenning van de bevoegdheid mogelijk en wenselijk. Ook de keuze voor uitvoering ligt hier voor de hand, omdat het gaat om het stellen van uniforme regels.

c) Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen), dan wel voorgestelde datum inwerkingtreding (bij verordeningen en besluiten) met commentaar t.a.v. haalbaarheid

Het kabinet acht het van belang dat lidstaten beschikken over voldoende tijd om de in de verordening opgenomen organisatorische, bestuurlijke en procedurele maatregelen te implementeren. Momenteel lijkt dat onvoldoende het geval (het voorstel is om de verordening in werking te laten treden op de dag volgend op de publicatie ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie).

d) Wenselijkheid evaluatie-/horizonbepaling

De Commissie zal een uitgebreide evaluatie uitvoeren naar de effectiviteit, efficiëntie, samenhang, proportionaliteit en subsidiariteit van de Chips Act 2.0. Binnen vier tot vijf jaar na de datum van toepassing van de wetgevingshandeling zal een evaluatieverslag met de belangrijkste bevindingen worden voorgelegd aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. Ook zal de Commissie de voortgang doorlopend monitoren en rapporteren aan de ESB. Het kabinet acht het wenselijk dat het voorstel wordt geëvalueerd na 4 tot 5 jaar, tevens is de continue monitoring wenselijk zodat de ESB waar nodig tussentijds kan sturen.

e) Constitutionele toets

Niet van toepassing

7. Implicaties voor uitvoering en/of handhaving

De verordening verplicht de oprichting van een nationaal *single access portal* (één-loketsysteem) dat volledig digitaal moet functioneren en gebruik moet maken van de *European Business Wallets*. Dit leidt tot een substantiële en directe IT-ontwikkelopdracht en operationele werkzaamheden voor de aangewezen nationale bevoegde autoriteit en uitvoeringsorganisaties (zoals RVO en Agentschap Telecom/RDI). Deze administratieve verplichtingen en rapportageketens zijn door de Commissie

opgelegd om EU-brede interoperabiliteit te garanderen. Het kabinet beoordeelt deze digitaliseringsplicht in essentie als wenselijk voor de efficiëntie, maar kritisch wat betreft de regeldruk en de krappe implementatietermijn.

8. Implicaties voor ontwikkelingslanden

Geen implicaties voor ontwikkelingslanden anders dan de genoemde consequenties voor derde landen in het algemeen, zoals aangegeven onder onderdeel 5d.

Fiche 4: Strategische routekaart voor digitalisering en AI in de energiesector

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S Strategische routekaart voor digitalisering en AI in de energiesector

b) Datum ontvangst Commissiedocument

3 juni 2026

c) Nr. Commissiedocument

COM(2026) 501

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52026DC0501>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

Niet opgesteld

f) Behandelingstraject Raad

Transport, telecom en energieraad (Energieraad)

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

2. Essentie voorstel

Op 3 juni 2026 presenteerde de Europese Commissie (hierna: de Commissie) het Europese Techsoevereiniteitspakket (hierna: het pakket), bestaande uit vier voorstellen. Aanleiding voor het pakket zijn de toenemende geopolitieke spanningen, de mondiale concurrentiestrijd op (digitale) sleuteltechnologieën en de strategische afhankelijkheden van derde landen op het gebied van onder meer *cloud*, kunstmatige intelligentie (hierna: AI) en halfgeleiders. Om dit aan te pakken beoogt de Commissie om de positie van de EU over de gehele digitale waardeketen te versterken. In dit fiche wordt nader ingegaan op de strategische routekaart voor digitalisering en AI in de energiesector (hierna: de routekaart). De overige voorstellen zijn geapprecieerd in separate BNC-fiches.

Het doel van deze routekaart is om de uitrol van digitale technologieën en kunstmatige intelligentie binnen de Europese energiesector te versnellen. Dit is urgent vanwege de kansen die digitalisering biedt voor betere benutting van de netinfrastructuur, vergroting van de strategische autonomie op digitaliseringstechnologie en lagere energiesysteemkosten.

Op meerdere plekken in de routekaart wordt verwezen naar de waarde die digitalisering kan bieden voor het duurzame energiesysteem, zoals een waar een waarde wordt genoemd van 71 miljard euro besparingen per jaar en meer dan 300 miljard euro aan systeemvoordelen. Aan de andere kant zorgt de groei van digitale infrastructuur zoals datacenters voor een grotere vraag naar elektriciteit. Deze verwachte stijging in de elektriciteitsvraag wordt primair gedreven door de brede digitalisering van onze maatschappij, waarbij dataopslag en ICT-processen in toenemende mate naar datacenters verschuiven. De meest bepalende en explosieve groeifactor voor de komende jaren is echter de snelle opkomst van AI en grootschalige data-analyse. Met name toepassingen zoals Generatieve AI vereisen nieuwe, uiterst energie-intensieve computationele clusters.

De strategie zet in op drie pijlers, namelijk 1) energie voor AI met focus op duurzame inpassing van datacenters in het energiesysteem, 2) de uitrol van digitale en AI-oplossingen voor het energiesysteem (slimme netten, versnelde uitrol slimme meters, EU-AI-modellen voor netbeheer) en 3) data-uitwisseling voor AI en het energiesysteem. Daarnaast noemt de strategie zeven kernacties (*flagship actions*).

In de eerste kernactie (een tripartite medeovereenkomst voor de duurzame integratie van datacenters in het energiesysteem) wordt aangegeven dat maatregelen kunnen worden genomen om de informatievoorziening te verbeteren ten behoeve van netplanning, locatiekeuzes voor datacenters en de transparantie van netaansluitingsverzoeken. Het doel is de coördinatie tussen overheidsinstanties, datacenterexploitanten, elektriciteitssysteembeheerders en andere relevante partijen te versterken. Dit draagt volgens de Commissie bij aan een betere ruimtelijke inpassing van datacenters en vergroot de mogelijkheden voor flexibiliteitsoplossingen en synergiën met bijvoorbeeld stadsverwarming.

De tweede kernactie is een EU-beoordelingsregeling voor datacenters met en de start van het proces voor minimumnormen voor energieprestaties van de EU. Het voorstel kondigt aan om het effect op het energiesysteem te beperken met een niet-bindende EU-beoordelingsregeling met labels (gebaseerd op energie- en waterefficiëntie, gebruik van schone energie, restwarmte, flexibiliteit).

De derde kernactie betreft de ontwikkeling van EU-kernprestatie-indicatoren voor slimme netwerken en versnelling van de uitrol van slimme meters. De EU wil gelijktijdig inzetten op de ontwikkeling van EU-indicatoren voor *smart grids* en uitrol van slimme meters, verdere ontwikkeling van AI-modellen voor in het energiesysteem, het instellen van een EU-raamwerk voor uitwisseling van energiedata, onder andere voor training van AI-modellen en het versterken van veiligheid van AI en cyberveiligheid van energie-infrastructuur. De Commissie wil daarnaast met een wetsvoorstel in 2026 ook de uitrol van slimme meters in de EU versnellen en streeft naar een minimumdekkinggraad in elke lidstaat.

De vierde kernactie betreft de ontwikkeling van AI-modellen in de hele energiewaardeketen. Om de ontwikkeling en innovatie in verschillende AI-modellen binnen de energie-waardenketens te stimuleren zullen er in de periode 2026-2027 calls mogelijk gemaakt worden binnen Horizon Europe met een budget van circa 75 miljoen euro. De focus zal liggen op netten, zelfconsumptie, het delen van energie en opslag op netschaal. Daarnaast wordt er nog eens 190 miljoen euro binnen Horizon Europe beschikbaar gesteld voor bredere digitale oplossingen op het gebied van hernieuwbare energie, renovatie van gebouwen en energie-efficiëntie. De verwachte resultaten van de projecten die volgen uit de *Horizon Europe calls*, zijn betere waarneembaarheid van en prognoses voor het net, beter congestiebeheer en betere integratie van flexibiliteit. Daarnaast moeten de projecten leiden tot gemakkelijkere toegang tot digitale instrumenten die huishoudens helpen het verbruik te beheersen, en een inclusievere deelname aan regelingen voor zelfconsumptie en het delen van energie. Tot slot zal de ontwikkeling van deze AI-modellen moeten leiden tot versnelde uitrol van hernieuwbare energie, opslag en netten door snellere en transparantere vergunningverlening.

In de vijfde kernactie beschrijft de Commissie dat ze in 2026 zal beoordelen hoe de grensoverschrijdende uitwisseling van energiegegevens binnen de EU kan worden vereenvoudigd, waarvoor vanaf 2027 een nieuw Europees kader wordt ontwikkeld. Dit kader moet de huidige versnippering van nationale regels en systemen verminderen door gemeenschappelijke standaarden, interfaces en vertrouwensdiensten voor energiegegevens te introduceren. Hierdoor kunnen slimme energiediensten, zoals vraagresponso, slim laden van elektrische voertuigen en andere flexibiliteitsdiensten, gemakkelijker in meerdere lidstaten worden aangeboden. Daarnaast moet het kader het bundelen en hergebruiken van energiegegevens voor onderzoek en het trainen van AI-modellen faciliteren. De verwachting is dat dit leidt tot meer innovatie, betere integratie van hernieuwbare energie en flexibiliteit, nieuwe bedrijfsmodellen en een efficiënter, beter geïntegreerd en concurrerender Europees energiesysteem.

De zesde kernactie gaat over de versterking van de veiligheid van AI en de cyberbeveiliging van kritieke apparaten binnen het energiesysteem. Denk dan bijvoorbeeld aan apparaten die direct aangesloten zijn op het energiesysteem maar niet direct aangestuurd door de netbeheerders, zoals omvormers van zonne-energie installaties

De zevende kernactie gaat in op het volgen van de vooruitgang op het gebied van digitalisering in de EU en de verbetering van de beschikbaarheid van energiegegevens. Om de uitvoering van de routekaart richting 2030 te ondersteunen, zal de Commissie vanaf 2026 een jaarlijks *Energy Digitalisation Forum* bijeenroepen om de voortgang te monitoren, belemmeringen te identificeren en goede praktijken te delen. Daarnaast zal de Commissie samen met lidstaten en stakeholders indicatoren en doelstellingen ontwikkelen om de voortgang van digitalisering en AI-adoptie in het energiesysteem te volgen, op basis van bestaande monitoringkaders en *smart grid*-indicatoren.

Een belangrijk onderdeel is het *Better Energy Data Initiative*, gericht op het in kaart brengen en dichten van lacunes in de beschikbaarheid van energiegegevens. Daarbij ligt de nadruk op het beschikbaar maken van meer complete, gedetailleerde, interoperabele en tijdige data, die bovendien eenvoudig toegankelijk zijn. Het initiatief moet bijdragen aan het stroomlijnen en verbeteren van publieke en open energiedata, waaronder data van publieke autoriteiten, systeembeheerders en ACER. Daarnaast kondigt de Commissie een wetsvoorstel aan om de bestaande verordening (EG) 1099/2008¹ betreffende energiestatistieken in de EU te verbeteren.

De routekaart sluit aan bij bredere EU-kaders, zoals de *AI Act*, de *Data Act*, de *Network Code on Cybersecurity* en de *Renewable Energy Directive* (RED III).

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinet heeft eind 2025 twee richtinggevende beleidsdocumenten gepubliceerd: het Actieprogramma Duurzame Digitalisering² (ADD) en de Actieagenda Digitalisering Energiesysteem³ (ADE). In beide beleidsstukken worden zowel de kansen als de bedreigingen van de toepassing van digitalisering in het energiesysteem genoemd.

Het Actieprogramma Duurzame Digitalisering werkt toe naar drie doelen: naar een integrale en data-gedreven *twin transition* aanpak vanuit de Rijksoverheid, de Nederlandse digitale sector duurzaam Europees koploper en AI en digitalisering staan op de kaart als innovatiemotor voor verduurzaming.

De Actieagenda Digitalisering Energiesysteem (ADE) richt zich wat specifiekier op de doelgerichte inzet van digitalisering voor een slimmer, efficiënter en toekomstbestendig elektriciteitssysteem. De ADE is opgesteld door een brede vertegenwoordiging van partijen uit de energie- en ICT-sector, overheden, netbeheerders en kennisinstellingen. De ADE richt zich op inzicht in het elektriciteitssysteem met betere data-uitwisseling voor meer inzicht in werking en ontwikkeling, efficiënter gebruik van netwerkcapaciteit met slimme afstemming van vraag, aanbod, opslag en transport om netcongestie te verminderen, actieve en goed toegeruste deelnemers met digitale ondersteuning voor huishoudens, bedrijven en energiegemeenschappen, geïntegreerd en weerbaar systeem met versterking van samenhang, betrouwbaarheid en cyberweerbaarheid en planning, aanleg en monitoring met inzet van digitale tools en data voor een betere ontwikkeling van het elektriciteitssysteem.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

¹ Verordening (EG) nr. 1099/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2008 betreffende energiestatistieken

² Kamerstuk 26643-1436

³ Kamerstuk 2025D51408

Het kabinet heeft een positieve grondhouding ten opzichte van het voorstel. Digitalisering van het energiesysteem krijgt meer prioriteit in de EU door deze routekaart. Met prestatie-indicatoren voor slimmere netwerken, meer slimme meters en een rechtskader voor secundair gebruik van energiegegevens, kan de EU het voortouw nemen bij de wereldwijde digitale transitie naar schone energie.

Wat betreft de eerste kernactie (een tripartite medeovereenkomst voor de duurzame integratie van datacenters in het energiesysteem): het kabinet verwelkomt de inzet om deze kansen voor flexibilisering en integratie optimaal te benutten. Netcongestie zal naar verwachting namelijk tot zeker 2038 de mogelijkheden voor datacenters om zich te vestigen beperken en door de grote capaciteitsvraag en de huidige schaarste concurreren ze op verschillende plekken met andere doeleinden zoals woningbouw om netcapaciteit. Het is daarom van groot belang dat er wordt ingezet op manieren om het verbruik te flexibiliseren en de koppeling te maken tussen (hernieuwbare) opwek en energiegebruik om de netimpact te beperken. Diverse recente onderzoeken wijzen eveneens op het potentieel hiervan⁴⁵. Het is echter nog onduidelijk in hoeverre de modelovereenkomst hiervoor in de praktijk effectief genoeg gaat zijn.

De tweede kernactie betreft een EU-beoordelingsregeling voor datacenters en de start van het proces voor minimumnormen voor energieprestaties. Het kabinet hecht aan een duurzame integratie van datacenters in het energiesysteem en het bevorderen van energie-efficiëntie, mede gezien de uitdagingen op het gebied van netcongestie en de sterk groeiende elektriciteitsvraag. Onderdeel van het Europese Techsoevereiniteitspakket is de ambitie tot verdrievoudiging van de datacentercapaciteit in de EU in de komende vijf tot zeven jaar. De geografische concentratie van datacenters is afgezet tegen het Europese gemiddelde momenteel al hoog in Nederland. Bij de inpassing van nieuwe datacentercapaciteit in Nederland is het van belang dat rekening wordt gehouden met de capaciteit van het Nederlandse energiesysteem, daarbij kan regulering op de effecten en de energieprestaties een rol spelen. In dat verband wordt gewerkt aan een nationale geïntegreerde aanpak datacenters, waarin kansen en uitdagingen voor datacenterontwikkeling in Nederland worden meegenomen. Hierbij moet Nederland context specifiek de context van netcongestie en stikstofproblematiek worden meegewogen. Bovendien is het een risico dat extra datacentervraag alleen nog kan worden opgevangen door meer inzet van regelbare (fossiele) centrales, met nadelige implicaties voor onze emissiedoelen en systeemkosten. Dit risico kan worden gemitigeerd door een geïntegreerde aanpak ontwikkelcapaciteit voor datacenters, gekoppeld aan vergroting van het aanbod van duurzaam opgewekte stroom en vergroting van de flexibele stroomvraag. Het kabinet zet zich in om middels de consultatie alsnog te pleiten voor generieke bindende energieprestatienormen op Europees niveau en deelt het belang van geografische balans voor de ontwikkeling van datacenters binnen Europa.

Daarnaast is in de Energie Efficiëntie Richtlijn (EED) de doelstelling opgenomen van een maximaal 1609PJ gebruik in 2030. Met *datacenters*groei gaat het energiegebruik ook omhoog.

⁴ [Analyse systeemkansen energieflexibiliteit clouddiensten](#)

⁵ [Het ontsluiten van afnameflexibiliteit](#)

Zo geeft de Klimaat en Energieverkenning (KEV) van 2025⁶ aan dat het energieverbruik in de gebouwde omgeving met circa 25PJ stijgt door de toename van elektriciteitsverbruik van *datacenters* en gedane besparingen deels tenietdoet. Het is daarom van belang dat er regels zijn omtrent duurzaamheid-KPIs, zoals gebruik van schone energie.

Het kabinet onderschrijft net als de Commissie ook de positieve bijdrage die digitalisering van het energiesysteem kan hebben op betere benutting van het net, slimmere planning en sturing en onderschrijft de inzet hierop. Het kabinet is dan ook positief over de ontwikkeling van EU-kernprestatie indicatoren voor slimme netwerken en versnelling van de uitrol van slimme meters. Aandachtspunt is dat andere vormen van energie nog onderbelicht is in het voorstel, terwijl deze al op de middellange termijn een belangrijke waarde kunnen vertegenwoordigen in de ondersteuning en versnelling van de energietransitie. Het kabinet zal er aandacht voor vragen dat ook de digitalisering (en uitwisseling) met andere energiedragers meegenomen wordt in de dubbele transitie, ook in samenwerking met andere gebruikers of dienstverleners in de energieketen op lokaal / regionaal niveau zoals energiegemeenschappen.

Het kabinet ondersteunt de ontwikkeling en innovatie van AI-modellen binnen de bredere energie-waardenketen. Deze beoogde inzet is echter enorm breed met een relatief beperkt budget. Een verdere concretisering van de instrumenten zal zorgen voor een hogere activiteit. De Commissie is voornemens soevereine, veilige AI-modellen voor de energiesector te bouwen, die zijn getraind op basis van Europese gegevens en zijn ontwikkeld door EU-bedrijven. Het kabinet benadert een Europees voorkeursprincipe over het algemeen met terughoudendheid, waarbij de markttoegang voor gelijkgestemde handelspartners zo min mogelijk belemmerd moet worden (*Made with Europe* i.p.v. *Made in Europe*). Vanuit een integrale technologiystack-benadering steunt het kabinet wel het voornemen te onderzoeken of criteria voor 'toegevoegde waarde aan de EU' in het Europese *cloud*- en AI-ecosysteem kunnen worden uitgewerkt.⁷ Het kabinet ondersteunt het streven naar meer interoperabiliteit en een betere beschikbaarheid van energiegegevens, mits daarbij passende aandacht blijft bestaan voor gegevensbescherming, cyberveiligheid en een uitvoerbare implementatie voor marktpartijen en netbeheerders. Het kabinet verwelkomt de inzet op databeschikbaarheid voor AI, in lijn met de Nationale Technologie Strategie (NTS), maar vraagt in het verder ontwikkelen van datadeel-initiatieven in de energiesector aandacht voor zelfredzaamheid en verdienmodellen.⁸

Dit raakt ook aan meerdere acties uit de Nederlandse Actieagenda Digitalisering van het Energiesysteem. Door de ontwikkeling van gemeenschappelijke standaarden voor gegevensuitwisseling, interoperabiliteit en grensoverschrijdende toegang tot energiegegevens ondersteunt deze kernactie de uitvoering van deze nationale acties en draagt zij bij aan een beter geïntegreerd, digitaal en flexibel energiesysteem. Het kabinet steunt deze actie van harte.

⁶ [Klimaat- en Energieverkenning 2025](#)

⁷ Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie | Tweede Kamer der Staten-Generaal].

⁸ [Fiche 2 Data Unie Strategie | Rijksoverheid.nl](#)

Het kabinet verwelkomt de acties die door de *European AI Energy Safety Transformation Group* zullen worden ondernomen, waaronder het uitwisselen van informatie over incidenten, geleerde lessen en maatregelen voor risicomitigatie in het kader van de AI-verordening, en kijkt uit naar de verdere concretisering daarvan. Het kabinet ondersteunt daarnaast het uitgangspunt dat digitalisering en de toepassing van AI in de energiesector kunnen opschalen, mits *security-by-design* en *safety-by-design* structureel als randvoorwaarde worden geborgd. Daarbij onderstreept het kabinet het belang van robuuste AI-veiligheid en *cybersecurity* als essentiële voorwaarden voor verdere digitalisering van het energiesysteem. Dit vraagt onder meer om versterking van de weerbaarheid van kritieke energie-infrastructuur, waaronder hoogrisicosystemen zoals gedefinieerd in de AI-verordening, zoals slimme netten, slimme meters en andere verbonden apparaten, tegen cyberdreigingen en AI-gerelateerde risico's. Deze inzet sluit aan bij bestaande nationale kaders voor de beveiliging van kritieke infrastructuur, waaronder de aanstaande Cyberbeveiligingswet (Cbw), en bij de veilige toepassing van AI in vitale sectoren. Tot slot benadrukt het kabinet het belang van standaardisatie, certificering en risicobeoordeling voor AI-systemen in energietoepassingen.

Het kabinet onderschrijft het belang van betere beschikbaarheid, kwaliteit en interoperabiliteit van energiegegevens, omdat dit essentieel is voor datagedreven beleidsvorming, een goed functionerend energiesysteem en verdere digitalisering van de energiesector. Daarnaast ziet het kabinet de jaarlijkse *Energy Digitalisation Forum* als een waardevol instrument om kennis uit te wisselen, van elkaar te leren en de voortgang tussen lidstaten beter vergelijkbaar te maken. Deze kernactie sluit aan bij verschillende acties in de Actieagenda Digitalisering Energiesysteem gericht op het ontwikkelen van een samenhangend ecosysteem voor energiedata en informatie en het verbeteren van datadeling en datakwaliteit binnen het energiesysteem. Het kabinet draagt met haar partners binnen het ADE graag bij aan het jaarlijkse Forum.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Binnen de Raad bestaat brede erkenning van de kansen die digitalisering en AI bieden voor de energietransitie, maar tegelijk groeit de aandacht voor de keerzijde: het sterk stijgende elektriciteitsverbruik van *datacenters* en AI. Een deel van de lidstaten legt de nadruk op de strategische waarde van *datacenters* voor de digitale soevereiniteit en ziet kansen om systeemkosten te beperken door vestiging nabij stabiele opwek. Een andere groep lidstaten benadrukt vooral de randvoorwaarden: energie-efficiëntie, flexibel netgebruik, benutting van restwarmte en zorgvuldige inpassing in het net. De positie van het EP is nog onbekend.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op energiebeleid, digitalisering en de interne markt.

Op de terreinen van energie, de interne markt en digitale infrastructuur is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de EU en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder i, Verdrag betreffende de

Werking van de Europese Unie (VWEU), respectievelijk artikel 4, tweede lid, onder h VWEU en artikel 4, tweede lid, onder a, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel *datacenters* duurzaam in het energiesysteem te integreren, digitale en AI-oplossingen in energiesysteem uit te rollen en te voorzien in het *datagovernance*kader dat nodig is om slimme energiediensten en AI op grote schaal mogelijk te maken. Vanwege de grote verbondenheid van de EU interne energiemarkt kan dit doel onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak nodig. Door de voorgestelde maatregelen wordt het gelijk speelveld op het terrein van digitalisering en AI-toepassingen in de energiesector, bijvoorbeeld door beleid voor te stellen omtrent gedeelde minimumprestatienormen van *datacenters*, verbeterd. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel *datacenters* duurzaam in het energiesysteem te integreren, digitale en AI-oplossingen in energiesysteem uit te rollen en te voorzien in het *datagovernance*kader dat nodig is om slimme energiediensten en AI op grote schaal mogelijk te maken. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken. Zo zal bijvoorbeeld het opstarten van een proces voor de introductie van een EU-ratingschema met labels bijdragen aan een duurzame integratie van *datacenters* in ons energiesysteem. Ook zullen EU-prestatiecriteria voor slimme meters en de ontwikkeling van AI-modellen voor het energiesysteem bijdragen aan de benodigde digitalisering en het optimaliseren van het energiesysteem. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat deze mededeling nog geen bindende eisen introduceert, maar bijvoorbeeld eerst in een publieke consultatie bij lidstaten te rade wil gaan voor wat betreft de introductie van bijvoorbeeld bindende prestatienormen van *datacenters*.

d) Financiële gevolgen

Het betreft een mededeling zonder directe financiële gevolgen. De implementatie van de strategische routekaart in toekomstige wetsvoorstellen die voortkomen uit de mededeling kan echter financiële consequenties met zich meebrengen. Deze zullen dan beoordeeld worden. (Eventuele) budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting(en) van het/de departement(en) wiens beleidsverantwoordelijkheid wordt geraakt door de verordening zoals uiteindelijk gepubliceerd in het Europees publicatieblad, conform de begrotingsregels.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Het betreft een mededeling/strategische routekaart en deze leidt als zodanig niet tot directe regeldrukeffecten voor bedrijven. De aangekondigde vervolgstappen kunnen in een latere fase wel gevolgen hebben voor de regeldruk, onder meer voor *datacenters*, netbeheerders, energieleveranciers, aanbieders van slimme energiediensten en AI-/datapartijen. Het kabinet acht het daarom van belang dat de Commissie bij eventuele vervolgwetgeving de effecten op regeldruk,

uitvoerbaarheid en proportionaliteit (met een *impact assessment*) tijdig en goed in kaart brengt, met bijzondere aandacht voor het mkb. Daarbij moet worden voorkomen dat nieuwe Europese standaarden, labels, KPI's, rapportages, certificeringen of statistieken stapelen op bestaande verplichtingen. Het kabinet zal erop inzetten dat harmonisatie, interoperabiliteit en grensoverschrijdende data-uitwisseling juist bijdragen aan vermindering van fragmentatie en administratieve lasten.

Aan de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

Datum aangemaakt
19-06-2026

Kenmerk
DGA-DAD / 107065335

Kopie aan

Bijlage(n)
2

nota

BNC-fiche mededeling EC routekaart uitfasering
dierproeven chemische veiligheidstests

Parafenroute

Aanleiding

De Commissie publiceerde op 1 juni jl. een mededeling (C(2026) 3497) waarmee ze de routekaart voor de uitfasering van dierproeven voor chemische veiligheidsbeoordelingen publiceert. Het bijgevoegde BNC-fiche verwoordt het kabinetsstandpunt ten aanzien van de mededeling met de routekaart (roadmap) van de Europese Commissie.

Advies

Akkoord te gaan met het bijgevoegde fiche dat op 1 juli voorligt in het BNC-overleg ter doorgeleiding aan de CoCo 7 juli en de MR 10 juli.

Kernpunten

- Het schrijven van BNC-fiches voor mededelingen is optioneel. Gezien het belang dat de Tweede Kamer hecht aan dit onderwerp is besloten om voor deze mededeling een BNC-fiche op te stellen. Conform de procedure dient het fiche binnen zes weken aan de Kamer verzonden te worden. Het fiche moet daarom uiterlijk 29 juni naar de werkgroep BNC.
- De Tweede Kamer kan reageren op het fiche en met moties wijzigingen aanbrengen.
- 3 september staat er een debat Dieren buiten de veehouderij en dierproeven gepland, waar deze mededeling van de Commissie en het fiche van het kabinet aan bod zou kunnen komen.
- LVVN is het eerstverantwoordelijke ministerie en is penvoerder van het BNC-fiche. Het fiche is op ambtelijk niveau afgestemd met I&W, OCW, VWS en EZK.
- De mededeling van de Commissie beschrijft – in reactie op een burgerinitiatief – een routekaart voor de afbouw van dierproeven voor chemische veiligheidstests. De Commissie ziet voorlopig af van uitfaseren van dierproeven door middel van wetgevende instrumenten, maar schetst dat dit in de toekomst wel zou kunnen gebeuren. Voorwaarde hiervoor is dat de betreffende dierproef overbodig is door een tegen die tijd

Ontvangen BPZ

beschikbaar gekomen gevalideerde proefdiervrije aanpak, die een gelijkwaardig veiligheidsniveau voor mens, dier en milieu kan garanderen.

- Het fiche bevat de volgende punten:
 - In brede zin uiting van steun van het kabinet aan de plannen van de Commissie en de Nederlandse inzet op punten uit de routekaart. Ook wordt de ambitie geuit voor Nederlandse deelname aan de stuurgroep van de routekaart.
 - De inzet op ontwikkeling van een Europees stappenplan voor het uitfasen van dierproeven die voorgeschreven worden door EU-wetgeving inzake chemische stoffen en de beoogde inzet van het kabinet op dat stappenplan.
 - Inzet op aansluiting van de acties zoals voorgesteld door de Commissie bij het huidige Nederlands beleid voor de Transitie Proefdiervrije Innovatie en het uitfasen van dierproeven waar dit wetenschappelijk mogelijk is. In lijn hiermee wordt er in de mededeling gesproken over een transitie en paradigma verandering en samenwerking met een brede groep stakeholders.
 - Steun voor de stapsgewijze aanpak van de Commissie, met acties op korte, middellange en lange termijn. Hiermee houdt de Commissie rekening met de verschillen die er tussen domeinen zijn in de mogelijkheid om dierproeven te vervangen. Ook wordt specifiek onderzocht welke dierproeven nu al overbodig zijn en op (zeer) korte termijn uitgefaseerd kunnen worden.
 - Oproep van het kabinet voor gerichte financieringsinstrumenten om validatie en opschaling van proefdiervrije innovaties. De mededeling is namelijk niet helder in hoe de investeringen die nodig zijn voor proefdiervrije innovatie gedaan moeten worden, en vanuit welke middelen.
- In uw brief aan de Kamer van 5 juni jl. heeft u uw internationale inzet op het gebied van de Transitie Proefdiervrije Innovaties toegelicht. Onderdeel daarvan is bijdrage aan deze routekaart van de Commissie.

Toelichting

- Het kabinet heeft de Nederlandse inzet ten aanzien van dierproeven vormgegeven langs drie pijlers, wat op termijn zal leiden tot het steeds verder uitfasen van dierproeven.
 - 1) de vervanging, vermindering en verfijning van dierproeven (3V-beleid);
 - 2) het versnellen van het ontwikkelen en toepassen van proefdiervrije innovaties via het programma Transitie Proefdiervrije Innovatie2 (TPI-beleid), EU-inzet is hier een kernonderdeel;
 - 3) het uitfasen van dierproeven waar dit wetenschappelijk en binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijk is.
- De Europese dierproevenrichtlijn, richtlijn 2010/63/EU van 22 september 2010, betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt (PbEU 2010, L 276) is in Nederland geïmplementeerd in de Wet op de dierproeven (Wod), het Dierproevenbesluit 2014 en de Dierproevenregeling 2014.

- Regelgeving die betrekking heeft op het waarborgen van de veiligheid van chemische stoffen, zoals de REACH-verordening is geregeld in verordening (EG) nr. 1907/2006).
- De beoordeling van stoffen in specifieke productgroepen, wordt door de Commissie in regels beschreven, zoals bijvoorbeeld de cosmeticaverordening (verordening (EG) nr. 1223/2009) die ingaat op de vereisten waaraan alle cosmetische producten die op de Europese markt worden aangeboden moeten voldoen.

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
de Staatssecretaris van Economische Zaken – Digitale economie en
soevereiniteit

nota
TER BESLISSING

BNC-fiche Mededeling Europese Tech
Soevereiniteit, inclusief Open Source Strategie

Parafenroute

[Redacted signature area]

Directie Europese en
Internationale Zaken

Auteur

[Redacted author information]

TER BESLISSING
Datum aangemaakt
19 juni 2026

Kenmerk
DEIZ / 107063315
RT 0000148266

Kopie aan

[Redacted copy recipients]

Bijlage(n)
3

Aanleiding

Op 3 juni 2026 heeft de Europese Commissie de mededeling inzake Europese Technologische Soevereiniteit gepubliceerd, vergezeld van een Europese Open Source Strategie (COM(2026)503). De mededeling vormt het overkoepelende kader van het Europese Techsovereiniteitspakket (Tech Sovereignty Package – TSP). Door EZK is een BNC-fiche opgesteld waarin de mededeling, incl. de Open Source Strategie, wordt beoordeeld.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd in te stemmen met de inhoud van het BNC-fiche inzake de Mededeling Europese Techsovereiniteit en de bijbehorende Open Source Strategie, zodat het fiche via het BNC-overleg en de CoCo naar de MR wordt geleid. Na goedkeuring in de MR wordt het fiche aan de Kamer verzonden.

Kernpunten

- De Commissie identificeert afhankelijkheden op het gebied van onder meer halfgeleiders, cloud, AI en digitale infrastructuur als belangrijke uitdagingen voor het Europese concurrentievermogen, de economische veiligheid en de weerbaarheid van de EU.
- Met het Techsovereiniteitspakket wil de Europese Commissie de positie van de EU over de gehele digitale waardeketen versterken en risicovolle strategische afhankelijkheden van derde landen verminderen. De Commissie presenteert technologische soevereiniteit nadrukkelijk als een combinatie van versterkte Europese capaciteiten én open samenwerking met betrouwbare partners.
- De mededeling vormt het strategische raamwerk voor het Techsovereiniteitspakket, dat daarnaast bestaat uit de Cloud & AI Development Act (CADA), de Chips Act II (CAII) en een routekaart voor digitalisering en AI in de energiesector.
- Het BNC-fiche over de CADA is versneld opgesteld en daarom eerder al aan u (SEZ) voorgelegd.

- Het BNC-fiche over de CAII wordt separaat aan u (MEZK) voorgelegd.
- Het BNC-fiche stelt dat het kabinet de hoofddoelstelling van de Commissie onderschrijft om het Europese concurrentievermogen, de economische veiligheid en de weerbaarheid op het gebied van digitale technologieën te versterken. Ook is het kabinet positief over de expliciete positionering van open source als instrument voor technologische soevereiniteit.
- De mededeling sluit in grote lijnen aan bij de Nederlandse [non-paper](#)¹ inzake het TSP en bestaand beleid op het gebied van digitale open strategische autonomie, economische veiligheid en open source.
- In het BNC-fiche wordt daarbij benadrukt dat technologische soevereiniteit niet mag leiden tot protectionisme of ontkoppeling. Europese maatregelen dienen proportioneel te zijn, publieke waarden te beschermen en in overeenstemming te blijven met internationale verplichtingen en samenwerking met betrouwbare partners.
- Tot slot, het kabinet zal bij de verdere uitwerking en implementatie van het Techsovereiniteitspakket aansluiting zoeken bij initiatieven vanuit het Nederlandse en Europese technologie-ecosysteem, waaronder de European Tech Creators Coalition (TCC). De TCC kan bijdragen aan een meer holistische benadering van de Europese technologiewaardeketen en een rol spelen bij de identificatie, prioritering en ondersteuning van strategische projecten binnen onder meer CAII en de CADA.

Toelichting

Essentie voorstel

- De Commissie presenteert een geïntegreerde ecosysteembenadering voor de gehele digitale waardeketen, bestaande uit:
 1. Vraaggerichte maatregelen, waaronder innovatieve publieke aanbestedingen, stimulering van Europese afzetmarkten voor kritieke technologieën en versterking van de vraag naar Europese cloud-, AI- en halfgeleideroplossingen;
 2. Aanbodgerichte maatregelen, waaronder strategische projecten voor halfgeleiders, datacenters, cloudcapaciteit en open source alternatieven;
 3. Versterking van randvoorwaarden, zoals toegang tot kapitaal, vereenvoudiging van regelgeving, digitale vaardigheden en talentontwikkeling.
- De Commissie presenteert daarnaast een Europese Open Source Strategie als integraal onderdeel van technologische soevereiniteit. De strategie richt zich op:
 - Het stimuleren van open source als alternatief voor gesloten technologieën en het verminderen van vendor lock-in;
 - Het versterken van het Europese open source-ecosysteem via financiering, vaardigheden en ondersteuning van ontwikkelaars;
 - Het bevorderen van open source binnen overheden, onder meer via open-source-first-benaderingen en versterking van Open Source Programme Offices (OSPO's);

¹ Kamerstukken II 2025/26, 22 112, nr. 1195, Non-paper on the EU Tech Sovereignty Package

- Het versterken van internationale samenwerking en standaardisatie op open source.

Kritiek en aanvullende vragen

- Het kabinet is kritisch of heeft verduidelijkende vragen op enkele onderdelen van de mededeling:
 - De voorgestelde Europese technologiystack dekt onvoldoende de volledige AI-waardeketen. Instrumenten gericht op AI-modellen, softwareontwikkeling, algoritmen, talent en data ontbreken grotendeels;
 - Er ontbreekt een bredere visie op de samenhang met andere strategische technologieën, eindmarkten en randvoorwaardelijke instrumenten zoals de kapitaalmarktunie, de komende Innovation Act en de Quantum Act;
 - Het aangekondigde eigenvermogenmechanisme voor investeringen in kritieke technologieën is nog onvoldoende uitgewerkt. Het kabinet zal toezien op proportionaliteit, doelmatigheid, transparantie en de verhouding tot bestaande instrumenten.
- Het kabinet verwelkomt de Open Source Strategie en ondersteunt maatregelen die bijdragen aan open standaarden, interoperabiliteit, digitale gemeenschapsgoederen en de ontwikkeling van Europese open source alternatieven. Daarbij zal het kabinet verduidelijkende vragen over de reikwijdte van het voorgestelde open-source-first-principe.

Krachtenveld

- Met het Techsoevereiniteitspakket kiest de Commissie voor een actievere en meer geïntegreerde rol bij de versterking van de Europese digitale waardeketen. Deze aanpak wordt op hoofdlijnen positief ontvangen door zowel grote als kleine lidstaten.
- Veel lidstaten delen de analyse dat de EU haar technologische weerbaarheid en concurrentievermogen moet versterken. De mate waarin dit moet leiden tot Europese voorkeursmaatregelen of verdere marktinterventie zal naar verwachting onderwerp van discussie worden.
- Het Europees Parlement heeft zich eerder uitgesproken voor een ambitieuzere Europese industrie- en technologiestrategie en zal naar verwachting pleiten voor verdergaande maatregelen om technologische soevereiniteit te versterken.

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

CC: de Staatssecretaris van Economische Zaken - Digitale Economie en
Soevereiniteit

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie

Auteur

TER BESLISSING
Datum aangemaakt
19 juni 2026

Kenmerk
DGBI-I / 107064712

RT-0000147662

Kopie aan

Bijlage(n)
1

nota
TER BESLISSING

BNC Fiche Chips Act 2.0

Parafenroute

Aanleiding

Op 3 juni 2026 heeft de Europese Commissie een voorstel gepubliceerd voor een Europese verordening ter versterking van de Europese halfgeleiderindustrie (Chips Act 2.0; CAII). De CAII is een herziening van de Chips Act uit 2023 en onderdeel van het Tech Sovereignty Package (TSP). Door EZK is een BNC-fiche voor het CAII wetsvoorstel opgesteld.

Geadviseerd besluit

- U wordt gevraagd in te stemmen met de inhoud van het CAII BNC-fiche.
- U wordt gevraagd akkoord te gaan met het verzenden van het BNC-fiche aan de Kamer na afstemming in de CoCo van 7 juli en de MR van 10 juli.

Kernpunten

- Het TSP, bestaande uit een overkoepelende mededeling over technologische soevereiniteit inclusief een Open Source Strategy, CAII, de Cloud and AI Development Act (CADA), en een Strategic Roadmap for Digitalisation and AI in Energy, wordt beschouwd als hét antwoord van de Commissie op het maatschappelijke debat over technologische soevereiniteit in de digitale waardeketen van de EU.
- De versnelde herziening van de Chips Act is mede te danken aan het Nederlandse initiatief voor de Semicon Coalition, die opriep dat de hele waardenketen voor halfgeleiders moet worden versterkt in de EU, langs de principes van onmisbaarheid (indispensability), weerbaarheid (resilience) en welvaart (prosperity).
- Met de CAII wil de Commissie het concurrentievermogen en de crisisparaatheid van de Europese halfgeleiderindustrie versterken, en introduceert nieuwe instrumenten die bijdragen aan deze doelstellingen.

- Ten opzichte van de eerste Chips Act verschuift het wetsvoorstel van een aanbodgerichte aanpak (productie en innovatie), naar een combinatie met vraaggerichte maatregelen (afname).
- Het fiche stelt dat het kabinet de doelstelling van de CAII verwelkomt om de Europese halfgeleiderindustrie te versterken, afhankelijkheden af te bouwen, en crisisparaatheid te vergroten. Deze sluit in grote lijnen aan bij de Nederlandse [non-paper](#)¹ inzake het TSP, de Semicon Coalition declaration en de inzet vanuit Nederland richting de publieke consultatie. Dit geldt met name voor de meer vraaggestuurde aanpak, de grotere focus op industrialisatie en op mitigerende maatregelen voor kritieke en risicogevoelige sectoren, waarvoor de urgentie de afgelopen periode opnieuw sterk zichtbaar is geworden.
- Het kabinet zal bij de verdere uitwerking en implementatie van het Techsoevereiniteitspakket en de CAII in dit geval aansluiting zoeken bij initiatieven vanuit het Nederlandse en Europese technologie-ecosysteem, waaronder de European Tech Creators Coalition (TTC). De TTC kan bijdragen aan een meer holistische benadering van de Europese technologieketen en een rol spelen bij de identificatie, prioritering en ondersteuning van projecten binnen onder meer CAII en de CADA.
- Het fiche is positief over de herziene opzet van de Chips for Europe Initiative 2.0, de introductie van het instrument van de Grand Challenges, de vraaggestuurde aanpak met vraagversnellers en vraagforum, strategische projecten en de versnelde vergunningsprocedures. Ook is het kabinet positief over het concept van Regions of Excellence.

Toelichting

Essentie voorstel

- Het voorstel bevat de drie herziene pijlers uit de Chips Act 1.0:
 - Chips for Europe Initiative 2.0: gericht op onderzoek, ontwikkeling en innovatie. De Commissie wil de pilotlines uit Chips Act 1.0 sneller opschalen naar commerciële productie. Daarnaast introduceert het twee nieuwe instrumenten: (i) Grand Challenges voor grootschalige, sector overstijgende doorbraken, mede in samenhang met de nieuwe CADA, en (ii) Vraagversnellers, om de Europese vraag naar en toepassing van in Europa ontwikkelde en geproduceerde halfgeleiders te stimuleren.
 - Security of supply and demand: gericht op industriële capaciteit om de leveringszekerheid en weerbaarheid van de Europese halfgeleiderketen te versterken. De definitie van first-of-a-kind (FoaK) initiatieven uit de Chips Act 1.0 wordt verduidelijkt om de gehele waardeketen te beslaan. Hierdoor valt de volledige halfgeleiderwaardeketen binnen deze definitie. Aan deze FoaK projecten zitten voordelen verbonden zoals vergunningsversnelling en stroomlijning en uitzonderingen op staatsteunkaders. Daarnaast worden Strategische Projecten geïntroduceerd, waarvoor mogelijk Europese financiering beschikbaar komt vanuit het aankomend MFK. Hiervoor sorteert de Commissie voor op

¹ Kamerstukken II 2025/26, 22 112, nr. 1195, Non-paper on the EU Tech Sovereignty Package

advanced manufacturing. Ook introduceert de Commissie een label voor Europese topregio's op het gebied van halfgeleiders (Regions of Excellence). Hiernaast wil de Europese Commissie publieke aanbestedingen in vitale en kritieke sectoren strategisch inzetten door, naast prijs, ook weerbaarheidscriteria te hanteren en verplichte ketenanalyses te introduceren om geopolitieke risico's in de halfgeleiderketen te beperken. Daarnaast creëert de Commissie de mogelijkheid om vergelijkbare verplichtingen op te leggen aan private partijen in risicogevoelige sectoren om stabielere en sterkere waardenketens in deze sectoren te stimuleren.

- Monitoring en crisisbeheersing: de Commissie introduceert een Business-to-Business Semiconductor Supply Chain Platform voor monitoring, stresstests en beter inzicht in ketenrisico's en behoudt de crisisinstrumenten als priority rated ordes en waardeketenmonitoring vanuit de eerste Chips Act.

Kritiek en aanvullende vragen

- Het fiche de focus op weerbaarheid en productiecapaciteit te eenzijdig defensief en mist het daarmee aandacht voor Europese onmisbaarheid en welvaart in het voorstel.
- Het fiche is daarnaast ook kritisch op een aantal onderdelen van het CAII voorstel:
 - Het fiche pleit voor expliciete opname van equipment design & prototyping in de first-of-a-kind-definitie (FoaK, die een uitzondering op de staatssteunkaders mogelijk maakt).
 - Het fiche heeft zorgen over de grote rol van de Commissie, de beperkte rol voor de lidstaten via het informele forum van de ESB, en het gebrek aan een transparante selectieprocedure voor Strategische Projecten en Grand Challenges. Dit is tevens opgenomen in de juridische paragraaf van het fiche
 - Het fiche is kritisch op de verplichtingen en governance van het voorstel met betrekking tot crisismechanismen, die nog nadere uitwerking behoeft in risicocriteria en drempelwaarden. Daarbij erkent het kabinet wel de noodzaak voor het opleggen van mitigerende maatregelen ter bevordering van stabielere waardenketens in kritieke en risicogevoelige sectoren.

Krachtenveld

- Met het TSP wil de Commissie een grotere regierol pakken over de gehele digitale waardeketen; deze aanpak wordt op hoofdlijnen verwelkomd door zowel grote als kleine lidstaten. Het Europees Parlement pleit voor verdergaande maatregelen.
- Een meerderheid van de lidstaten onderschrijft naar verwachting de doelstellingen van de CAII. Er zal verdeeldheid bestaan over de ruimte voor samenwerking met niet-Europese aanbieders en de selectie van de strategische projecten.

2/7

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei

Cc de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Cc de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei

nota

TER ADVISERING

Beslisnota bij BNC-fiche Routekaart voor
digitalisering en AI in de energiesector

Directie Europese en
Internationale Zaken

Auteur

Parafenroute

Datum
19 juni 2026

Kenmerk
EZK_DEIZ

Kopie aan

Bijlage(n)
1

Aanleiding

Op 3 juni 2026 heeft de Europese Commissie de mededeling "*Strategische routekaart voor digitalisering en AI in de energiesector*" gepubliceerd, als onderdeel van het pakket voor technologische soevereiniteit. De routekaart beoogt de uitrol van digitale technologieën en AI in de Europese energiesector te versnellen.

Advies

U wordt geadviseerd om kennis te nemen van de nota en akkoord te gaan met de inhoud van het concept-BNC-fiche, zodat het fiche via het BNC-overleg en de CoCo naar de MR wordt geleid. Na goedkeuring in de MR wordt het fiche aan de Kamer verzonden.

Kernpunten

- Met het Techsoevereiniteitspakket wil de Europese Commissie de positie van de EU over de gehele digitale waardeketen versterken en risicovolle strategische afhankelijkheden van derde landen verminderen.
- De routekaart beoogt als onderdeel van dit pakket de uitrol van digitale technologieën en AI in de Europese energiesector te versnellen, met als doel efficiënter netbeheer, lagere systeemkosten en Europese technologische soevereiniteit. De keerzijde van verdere digitalisering is dat dit ook leidt tot een substantiële groei van elektriciteitsgebruik door datacenters.
- De Commissie kondigt acties aan die zowel deze positieve als de negatieve effecten van digitalisering adresseren. Deze sluiten goed aan bij de inzet van het kabinet rondom het Actieprogramma Duurzame Digitalisering (ADD) en de Actieagenda Digitalisering Energiesysteem (ADE).

Ontvangen BPZ

- De grondhouding van het kabinet is positief: digitalisering van het energiesysteem krijgt EU-breed meer prioriteit, met prestatie-indicatoren voor slimme netten, versnelde uitrol van slimme meters en een rechtskader voor secundair gebruik van energiedata.
- **Belangrijkste zorgpunt is dat het Techsoevereiniteitspakket geen bindende normen voor energie- en milieuprestaties voor datacenters bevat. De routekaart kondigt wel een consultatie hierover aan.**

Toelichting

- Datacenters beslaan nu al circa 2,5% van het EU-elektriciteitsverbruik en de EU wil de capaciteit in 5-7 jaar verdrievoudigen (van circa 12 GW in 2025 naar circa 28 GW in 2030). Zonder afdwingbare energieprestatienormen vormt dit een risico voor het Nederlandse energiesysteem: verdere druk op het elektriciteitsnet naast de inzet op elektrificatie in woningbouw, mobiliteit en industrie, en druk op de emissiereductiedoelen en de EED-doelstelling.
- Het kabinet zet in op geografische spreiding voor uitbreiding van de datacentercapaciteit in de EU, zoals uiteengezet in het BNC-fiche over een ander voorstel uit het Techsoevereiniteitspakket: de Cloud and AI Development Act.
- De ambities zijn op dit punt ten opzichte van een eerdere communicatie afgezwakt: waar het eerder ging over wetgeving met bindende minimum-energieprestatienormen vanaf 2030, kondigt de Commissie nu enkel een publieke consultatie (2027) aan over óf die normen er komen.
- Deze zorgen leven beter binnen EU. Er is breed erkenning van de kansen maar tegelijk groeiende aandacht voor het stijgende elektriciteitsverbruik van datacenters en AI. Het verschilt per lidstaat waar de nadruk op ligt.